

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Formy diskriminace lesbických žen a gay mužů ve společnosti

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.

Vypracovala:
Dobroslava Korcová

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Formy diskriminace lesbických žen a gay mužů ve společnosti“ zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 15.4.2011

.....
Dobroslava Korcová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Geraldině Palovčkové, CSc. za pomoc při zpracování mé bakalářské práce a za čas, který mi věnovala.

Dále bych chtěla poděkovat svým nejbližším kolegyním za morální podporu, a především své rodině za trpělivost, kterou se mnou během mého studia měla, a které si nesmírně vážím.

Dobroslava Korcová

Obsah

Úvod	2
TEORETICKÁ ČÁST	4
1. Homosexualita	4
1.1 Dělení homosexuality	5
1.2 Příčiny homosexuality a počet homosexuálů v populaci	6
1.3 Coming out	9
2. Historie homosexuality	11
2.1 Starověk a středověk	11
2.2 Novověk a současnost	13
2.3 Homosexualita a náboženství	16
3. Diskriminace osob s homosexuální orientací	19
3.1 Pojmy diskriminace a homofobie	20
3.2 Nejčastější oblasti diskriminace homosexuálů	22
3.2.1 Partnerství a rodičovství	24
3.2.2 Diskriminace v zaměstnání	29
3.2.3 Fyzické násilí a verbální obtěžování	31
3.2.4 Homofobie ve školách	33
3.2.5 Diskriminace ve zdravotnictví a službách	35
PRAKTICKÁ ČÁST	37
4. Cíl průzkumu	37
4.1 Formulace hypotéz	37
4.2 Metody průzkumu	38
4.3 Charakteristika vzorku respondentů	39
5. Výsledky dotazníkového šetření	41
6. Shrnutí průzkumu a vyhodnocení hypotéz	51
Závěr	54
Resumé	56
Anotace	57
Seznam použitých zdrojů	58
Přílohy	61

Úvod

*„Porozumět si neznamena přizpůsobit se jedni druhým,
ale pochopit navzájem svou identitu.“*

Václav Havel

Všichni bez rozdílu máme DNA, která určuje naši příslušnost k lidské rase. Všichni jsme lidé. Zároveň z nás však naše DNA činí každého originálem, každý jsme jedinečný, jiný než ostatní.

Podle mezinárodního práva se všichni lidé rodí jako svobodní a rovní co do důstojnosti a práv. Sexuální orientace patří k nejtímnějšímu aspektům života každého člověka. Heterosexualita není nic násilně vnucovaného, je to prostě normální chování většiny lidí. Homosexuálové byli vždy menšinou, raritou. Žádný z homosexuálů se vědomě nerozhodl dobrovolně k této menšině patřit, žádný si neřekl - tak a teď zkomplikuji život sobě i svým nejbližším. Naopak. Holčička usínala s představou, že až vyroste, přijede si pro ni krásný princ na bílém koni, chlapeček stínal drakům hlavy a modrookou blondýnku chrabře osvobozoval a chránil. Za pár let může být vše jinak a tatáž dívka se místo prince zamiluje do jeho sestry, mladík se zakouká do snědého svalovce. Co s tím?

Leckomu se může zdát, že homosexualita se stala v poslední době „módním“ tématem - v tom případě jde spolehlivě o nejstarší módní výstřelek v dějinách lidstva. Skutečnost, že se o ní momentálně na veřejnosti více a otevřeněji píše a mluví, není dána ničím jiným než tím, že je to po letech tabuizace konečně možné. Opravdu to, že dnes televize ukazuje homosexuály více než před dvaceti lety, neznamena, že se jejich počet ve společnosti zvýšil. Jejich dřívější tvrdé pronásledování je sice již minulostí, ale jde o minulost poměrně nedávnou a stále ovlivňující postoje k této minoritě. V povědomí lidí se dosud udržují předsudky, které jejich život nepochybně ztěžují. Právě postoje k homosexualitě představují důležitý test mezilidské tolerance a schopnosti přijetí menšinového, ale společensky přijatelného způsobu cítění a chování.

Právní normy na ochranu homosexuální menšiny před diskriminací jsou začleňovány i do českého právního řádu, stále se však jedná o oblast opomíjenou a nedořešenou. Sami homosexuálové se snaží proti diskriminaci bojovat, usilují o to, aby se jim společnost více otevřela. Jejich boj je často nelehký, ale dílčí výhry jsou již patrné především v podobě přijetí zákona o registrovaném partnerství a antidiskriminačního zákona.

Proč jsem si vybrala toto téma pro svou bakalářskou práci? Ne, neznám osobně žádného gaye či lesbu. Nebo možná i znám, ale nevím o tom. To, jaká by mohla být sexuální orientace osob v mém okolí, je pro mne totiž natolik nedůležitá informace, že po ní prostě nepátrám. O kvalitách člověka přece vypovídají jiné věci než to, s kým žije, v jakém svazku a zda se mu líbí jedinci téhož pohlaví. Chtěla jsem se při výběru tématu dozvědět něco nového z oblasti, která se tak těsně dotýká mezilidských vztahů, které jsou klíčové pro povolání sociálního pedagoga. Česká společnost vystupuje sice jako poměrně tolerantní k sexuálním menšinám, ale z mého pohledu je to jakási tolerance „podmínečná“ nebo „s výhradou“.

Cílem mé práce je především zmapovat velmi širokou problematiku homosexuální menšiny s ohledem na nejčastější oblasti diskriminace, se kterými se homosexuální ženy a muži ve společnosti setkávají. V první, teoretické části, budou definovány základní důležité pojmy, které se týkají problematiky homosexuality, diskriminace a homofobie, bude pojednáno o postojích k homosexualitě od minulosti do současnosti z hlediska společenského, ale i lékařského a náboženského. Dále budou charakterizovány jednotlivé formy diskriminace na základě sexuální orientace, s nimiž mají gay muži a lesbické ženy zkušenosti. Zde bude využito obsahové analýzy dostupné literatury a jiných pramenů. Praktická část se soustřeďuje na průzkum provedený za pomoci kvantitativní metody dotazníku, jehož cílem je zobrazit postoj většinové heterosexuální veřejnosti k homosexuální minoritě.

Teoretická část

1. Homosexualita

Homosexualitou (z řeckého *homós* stejný a latinského *sexus* pohlaví) rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Samotný pojem homosexualita užil poprvé až v roce 1869 maďarský psychiatr Károly Maria Benkert, přestože homosexualita jako způsob chování se vyskytuje ve společnosti od nepaměti.¹

„Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví.“²

Tato definice je nejčastěji uváděné vysvětlení pojmu homosexualita. Obsahuje odpověď na nejčastější otázky, které člověka mohou napadnout - Lze homosexuální orientaci ovlivnit či odstranit? Může homosexuál za svou odlišnost? Přejde ho to s věkem? Jak je z výše uvedeného patrné, žádný homosexuál si svou orientaci nevybral, přirozeným způsobem ji nezmění a jedinou reakcí může být pouze smíření se s tím, že je „jiný“.

Homosexuální orientace je trvalá a neměnná charakteristika člověka. Sexuální orientaci však nemusí vždy odpovídat příslušné sexuální chování. Heterosexuál se mnohdy chová homosexuálně - jedná se o experimentování a zpestřování sexuálního života, může z toho mít finanční prospěch (prostituce), jde o náhražkové sexuální chování - u osob žijících v podmínkách, které znemožňují či znesnadňují kontakt s osobami opačného pohlaví (věznice, armáda, internát). Naopak homosexuál s heterosexuálním chováním buď zcela nerozpoznal své zaměření, odmítá se s ním smířit či ho maskuje (manželství). Řada lesbicky orientovaných žen se převážnou část svého života chová heterosexuálně, jako důvod se většinou uvádí touha po mateřství, která nesouvisí se sexuální orientací.³

---

¹ BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J. Třetí pohlaví?. Praha: Scientia medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4, s. 19

² BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J. Třetí pohlaví?. Praha: Scientia medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4, s. 19

³ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 15

1.1 Dělení homosexuality

Převažující část populace je heterosexuální - nejvíce se tedy u nich projevuje náklonnost k opačnému pohlaví. Osoby, které eroticky a citově dávají přednost stejnému pohlaví, se nazývají homosexuálové.

Existuje nepřeborné množství termínů pro označení homosexuálních žen i mužů, od odborných až po vulgární. Nositel mužské homosexuality (náklonnosti muže k muži) bývá nejčastěji označován jako gay, androfil, uranista, buzerant, teplouš, bukvice, hulibrk, dříve pederast, sodomista, ve starší češtině jako samcoložník. Ženská homosexualita (náklonnost ženy k ženě) se nazývá lesbismus, lesbická láska, tribadie, saphismus, gynekofilie (gynofilie). Podle vyjádření samotných příslušníků této minority upřednostňují pojmenování gay a lesba před homosexuálem či homosexuálkou, neboť lépe vystihují nejen sexuální, ale i emoční, vztahovou, sociální a další stránku homosexuality.⁴

Je možné také dělit homosexualitu s ohledem na věk preferovaných sexuálních partnerů. Preference dětí do třinácti let se u mužů označuje za pedofilii, mládeže 15-20 let za efebofilii, zaměření na dospělé za androfilii a na starce za gerontofilii. U homosexuálních žen se při preferování dětí hovoří o korofilii, u zaměření na adolescentní dívky o partenofilii, na dospělé ženy o gynekofilii, na staré ženy o graeofilii.⁵

Homosexualitu lze též rozdělit podle prožívání, a to na *egosyntonní* - člověk je se svou orientací smířen, vyrovnán, přijímá ji, a na *egodystonní* - jedinec svoji orientaci odmítá, není schopen se s odlišností vyrovnat, usiluje o změnu sexuální orientace. Často potřebuje pomoc odborníka, neboť podléhá depresím, které mohou vést až k bilančním sebevraždám.⁶

---

⁴ <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10211487240-experiment/208572233190007-4/2813-o-homosexualite>

⁵ http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf

⁶ TALANDOVÁ, J. Sociální postavení lesbických žen a alternativní rodinné modely v kontextu heterosexuální společnosti. Praha: L-klub Lambda, 1997, s. 7

1.2 Příčiny homosexuality a počet homosexuálů v populaci

Příčiny vzniku homosexuality se hledají od pradávna, dodnes se můžeme setkat s názory, že homosexualita vyrůstá z půdy jakési mravně zkažené společnosti a souvisí s obecným poklesem morálky. Není nic mylnějšího než tato představa. Do současné doby nebyla homosexualita prozkoumána natolik, aby společnost obdržela jednoznačnou a uspokojivou odpověď na otázku, proč právě ten dotčený člověk je jiný než ostatní. Teorií vzniku homosexuality je několik, jsou velmi různorodé a vycházejí z různých vědeckých oborů. Některé hypotézy stojí proti sobě, jiné se doplňují. Nejčastěji bývají uváděny následující teorie:

Teorie o dědičnosti homosexuální orientace tvrdí, že na vzniku homosexuality se podílejí především genetické dispozice. Při výzkumu pohlavních chromozomů u mužů byl na hrotu dlouhého raménka chromozomu X, který získává syn dědičně od matky, nalezen gen či geny, které jsou pravděpodobně odpovědné za homosexuální orientaci. U lesbických žen však genové zvláštnosti nalezeny nebyly. Výzkumy také zjistily, že v rodinách matek homosexuálů je častější výskyt gayů a leseb mezi příbuznými. Při zkoumání sexuální orientace sourozenců, bylo prokázáno, že u jednovaječných dvojčat, je-li jedno z nich homosexuální, je pravděpodobnost 40-60%, že druhé dvojče bude také homosexuální. V případě dvojvaječných dvojčat bývá uváděno 10-30% shody výskytu stejného erotického zaměření. Určitá genetická podmíněnost homosexuality tedy nepochybně existuje, ale nikoli jednoznačně. Dědičnost homosexuality nebyla prokázána, neboť většina dětí homosexuálů vyroste v heterosexuálně orientované. Homosexuálovi rodiče jsou převážně heterosexuálové, stejně jako jeho sourozenci.

Teorie o vlivu vývoje jedince v prenatálním období říká, že homosexualita vzniká během nitroděložního vývoje. Mezi 4. až 6. měsícem vývoje lidského plodu, kdy probíhá sexuální rozlišení centrální nervové soustavy, dojde v krátkém, asi týden trvajícím období, k nevyváženosti přísunu hormonů do center zodpovědných za sexuální orientaci. Není vyloučena ani možnost vlivu toxických látek a prožitý stres matky. Dříve se též předpokládalo, že mužskou homosexuální orientaci způsobuje nízká hladina testosteronu.

Teorie o vlivu prostředí a výchovy, na níž se v současné době shoduje nejvíce odborníků, uvádí, že prostředí může ovlivnit predispozice k určitému sexuálnímu založení jen v prvních letech života jedince, a to asi jen do 3. roku života. Působí na ně pravděpodobně chování rodičů a další psychogenní faktory, větší význam mají ale zřejmě jen pro osoby s existující genetickou dispozicí či odlišným prenatálním vývojem. U pozdějšího ovlivnění rodinnými vztahy se za příčiny mužské homosexuality pokládá přítomnost dominantní matky a absence silného otcovského vzoru v dětství. Homosexualitu může způsobit i přemíra lásky mezi matkou a dcerou a mezi otcem a synem nebo naopak nedostatek stejnopohlavního rodičovsko-dětského vztahu.

Teorie svedení viděla příčinu v sexuální zneužití dospívajícího mladíka či dívky dospělým pachatelem stejného pohlaví. Připouštěla i vznik ženské homosexuality vlivem negativního sexuálního zážitku (předčasný sex, znásilnění), kdy se pohlavně zneužitá dívka často stala prostitutkami či lesbičkami. Většina takovýchto dívek však spíše odmítá vlastní sexualitu vůbec a případný odpor k mužům zřídka kompenzuje náklonností k ženám. Tato teorie v současné době ztrácí v odborných kruzích zastání.

Dříve také byla snaha hledat souvislost mezi tělesnými znaky a sexuální orientací lidí. Homosexualita bývala považována za následek nadměrné masturbace či nazývána „komplexem impotence“, protože údajně demonstrovala u mužů strach ze selhání při heterosexuálním styku.⁷

Na základě odborného poznání se zdá, že homosexuální orientaci nelze vysvětlit pouze jednou zcela jasnou příčinou, ale na jejím vzniku se podílí větší množství činitelů. Největší měrou tu působí faktory biologické (genetické dispozice a průběh prenatálního vývoje), psychologické vlivy (vliv prostředí a výchovy) mohou sehrát určitou roli pouze během raného dětství a zřejmě jen u disponovaných jedinců.

„Sama predispozice asi k rozvoji homosexuality nestačí, ale také naopak, ani nepříznivý psychický vliv se nemůže uplatnit, není-li pro něj dítě vnímavé. V každém

---

⁷ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 29-30

*případě se o budoucí sexuální orientaci rozhoduje dlouho předtím, než se v pubertě probudí pohlavní citění.*⁸

Dne 17.5.1992 byla homosexualita vyškrtuta z Mezinárodní klasifikace nemocí Světové zdravotnické organizace. Až do této doby hledali odborníci metodu, jak ji odstranit či vyléčit. Tyto snahy zaznamenaly největší vzestup po druhé světové válce. Používaly se různé metody a techniky, zpočátku i dosti drastického charakteru.

Metoda averzivní – při homosexuálních fantasiích se osobě podával prostředek vyvolávající zvracení, příp. aplikovaly elektrické šoky. U nás se obdobné pokusy prováděly do 50. let 20. století.

Starší psychoanalytická metoda – podávala se droga LSD k vyvolání fantasií a odreagování nepříjemných pocitů z dětských zážitků, které byly údajnou příčinou opačné orientace (60. a 70. léta 20. století).

Stereoaktické metody – neurochirurgové se pokoušeli operačně zasáhnout do mozkových center, která řídí sexualitu. V několika případech se jim dokonce podařilo orientaci změnit. Výsledky byly ovšem neúměrné škodám způsobeným na zdraví pacientů a dále existovalo velké riziko úmrtnosti. U nás nebyly tyto zákroky nikdy používány.

Kastrace – způsobila jen snížení sexuálního pudu, nikoliv zvrát v erotických prožitcích.

Dörnerova metoda – používala dávkování správných pohlavních hormonů matkám v těhotenství. S ohledem na obavy ze zásahu do vývoje jiných oblastí embrya byla tato léčba zamítnuta.

Pozdější psychoanalytická metoda – člověk byl veden k soustředění se na heterosexuální složku své sexuality.

Pokusy o adaptaci v současnosti – někteří homosexuálové se kvůli výhodám manželství a rodičovství rozhodnou vzdát se života s preferovaným pohlavím. Často místo adaptace dojde k maladaptaci (falešné adaptaci) s nepříznivým dopadem na jejich

---

⁸ BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J. Třetí pohlaví?. Praha: Scientia medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4, s. 29

duševní zdraví. Sexuologové spíše usilují o přijetí homosexuality jako skutečnosti a v jejím kontextu pomáhají najít východisko pro životní směřování.⁹

Určit zastoupení homosexuálů ve společnosti je velmi nesnadné, neboť výsledky průzkumů se značně liší. Údaje se pohybují od 0,4% u mužů a 0,3% u žen až po 10-15% gayů a lesbických žen. Nejčastěji se uvádí četnost u mužů 4% (až 10%) a u žen 1% a více. Tato odlišná čísla způsobuje fakt, že přestože jsou dotazníky anonymní, někteří lidé se ke své sexuální orientaci nepřiznají. Je třeba také vzít v úvahu nejednoznačný vztah mezi orientací a chováním. Sexuální chování se rovněž v průběhu života mění, mnoho homosexuálů může žít část života v heterosexuálním vztahu a naopak. Předpokládá se, že lesbiček je méně než gayů, ale ani zde není zcela jasno. Tato situace je zřejmě způsobena tím, že homosexuální ženy jsou méně nápadné svému okolí, lépe unikají pozornosti, jejich orientace je snáze zamaskovatelná.¹⁰

V České republice byl poslední průzkum výskytu homosexuality proveden Weissem a kol. v roce 1994. Za homosexuálně orientované se považovalo pouze 0,4% mužů a 0,3% žen. Je ovšem nepravděpodobné, že by v české populaci bylo méně homosexuálně orientovaných lidí. Výsledky takovýchto výzkumů jsou často zkreslené a spíše svědčí o tom, že přiznání k odlišnosti, k něčemu co vybočuje z tzv. normy, není dosud běžné.

1.3 Coming out

„Přijetí sama sebe, ztotožnění se svojí orientací. Konec skrývání a tajení, to je Coming out...“¹¹

Jedná se o proces, během kterého člověk rozpoznává a akceptuje svoji menšinovou sexuální orientaci. *Vnitřní coming out* je coming out před sebou samým, kdy si homosexuál uvědomí svou odlišnost, musí potlačit svůj strach a přijmout ji, vyrovnat se s ní. *Vnější coming out* je okamžik, kdy se homosexuál dobrovolně svěří

---

⁹ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 31-32

¹⁰ TALANDOVÁ, J. Sociální postavení lesbických žen a alternativní rodinné modely v kontextu heterosexuální společnosti. Praha: L-klub Lambda, 1997, s. 10

¹¹ <http://www.004.cz/coming-out-uvod>

svému okolí a přestane svou orientaci tajit. Nejčastěji si svou individualitu, a tedy i svou sexualitu, člověk uvědomí v pubertě. To platí zejména u mužů, souvisí to s bouřlivými hormonálními změnami, erotickými sny a fantaziemi. Přesto mnoho homosexuálních mužů dokáže své touhy potlačit nebo si je neuvědomuje. U žen je rozpoznávání vlastního zaměření ještě složitější v souvislosti s pomalejším dozráváním jejich sexuality a pasivním charakterem ženské sexuální role. Mnoho homosexuálů si své zaměření uvědomí až ve zralém věku, kdy již založili vlastní rodiny a jsou rodiči dětí.¹²

Velkým problémem tohoto období je pro takto zaměřeného dospívajícího téměř úplná absence životních vzorů. Naprostá většina homosexuálů je vychovávána heterosexuálními rodiči, ovšem jejich partnerský vzor je pro ně nepřijatelný.¹³

Patrně největší obavou v celém vnějším coming outu bývá úzkost z reakce rodičů na přihlášení se jejich dítěte k homosexualitě. Většinu rodičů toto zjištění překvapí, mnohdy šokuje. Jen zřídka se však vyskytuje naprosto odmítavý postoj, který navíc málokdy přetrvává. Asi žádný rodič nepřivítá toto oznámení rád, uvědomuje si, jak to bude mít jeho potomek v dalším životě obtížné, a také se musí smířit s faktem, že se vnoučat zřejmě nedočká. Často se dostaví pocity viny a výčitky, hledají se chyby ve výchově, většinou se však rodiče s odlišným zaměřením svého dítěte dříve či později smíří. Právě podpora od rodičů a těch nejbližších je nezbytná a je prevencí proti depresím a případným sebevražedným pokusům, které se v souvislosti s coming outem objevují.¹⁴

---

¹² PROCHÁZKA, I. Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe. Brno: STUD Brno, Praha: Gay iniciativa v ČR, 2002. ISBN 978-80-87041-33-8, s. 6

¹³ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 21

¹⁴ PROCHÁZKA, I. Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe. Brno: STUD Brno, Praha: Gay iniciativa v ČR, 2002. ISBN 978-80-87041-33-8, s. 14

2. Historie homosexuality

Homosexualita je stará jako lidstvo samo, provází naši společnost odnepaměti. Nejsou sice důkazy o sexuálním chování v prehistorické době, ale předpokládá se, že láska ke stejnému pohlaví existovala již tehdy. Během naší historie se však pohled na ni neustále měnil a vyvíjel, od tolerance, potlačování až k trestání. Ne vždy byla homosexualita vnímána jako něco špatného, z mnoha historických pramenů lze zjistit, že toto chování bylo považováno i za zcela normální a nijak se neodlišující.

2.1 Starověk a středověk

Nejstarší zmínky o homosexualitě pocházejí ze starověkého Egypta a Mezopotámie. Homosexuální styky v Mezopotámii nebyly považovány za něco zvláštního či špatného, byly i oblíbené, na rozdíl od Egypta, kde byla obava ze zženštilosti. Vyskytovala se mužská prostituce, ve starověkém Izraeli dokonce chrámová prostituce obojího pohlaví, kterou však zákony zakazovaly. Oficiálním trestem za homosexualitu bylo ukamenování.

Jediným obdobím v historii, kdy byly homosexuální styky tolerovány, chápány jako rovnocenná varianta heterosexuálních styků a před vstupem do manželství dokonce upřednostňovány, byla doba rozkvětu starého Řecka. Postavení žen v řecké společnosti té doby bylo málo důstojné, zastávaly okrajové místo, měly pouze rodit děti, nejlépe syny. Bylo proto běžné, že ženatý muž měl vztah s mladým chlapcem, kterého si vydržoval, či bohatě odměňoval. Toto soužití bylo spojováno s komplexní výchovou včetně výcviku v zacházení se zbraní a bylo omezené věkem mladíka. Ve Spartě a na Krétě bylo mezi vojáky mnoho homosexuálních dvojic, a právě tímto faktem byla vysvětlována jejich vojenská síla. Snaha ochránit partnera údajně vedla k větší statečnosti a obětavosti. Otrokům však byl homosexuální styk zakazován. Tématem homosexuality se zabýval ve svém díle Hostina i Platón.¹⁵

---

¹⁵ BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J. Třetí pohlaví?. Praha: Scientia medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4, s. 105-106

Ženská homosexualita byla naproti tomu v opovržení, nicméně nejsou o ní téměř žádné informace. Jedinou osobou zmiňovanou v této souvislosti je básnířka Sappfó, která na ostrově Lesbos založila estetickou školu pro dívky. Ženská homosexualita zde byla rozšířena a sama Sappfó zemřela tragicky kvůli neopětované lásce.

Starý Řím převzal vyspělou kulturu Řecka, a to včetně tolerantního pohledu na homosexuální styky. Nebyly však již chápány jako rovnocenné k heterosexuálním, spíše trpěny a později brány jako důkaz nedostatku mužnosti a slabosti, někteří vládcové údajně právě kvůli nim byli zavražděni.¹⁶

Ve středověku byla homosexualita odmítána, což souviselo i s nástupem a rozšířením křesťanství, které chápalo sexualitu pouze ve vztahu k manželství. Homosexualita byla považována za hřích a zvrhlost, trestala se smrtí, vězením, nucenými pracemi, bičováním. Přesto se postoje jednotlivých křesťanských myslitelů rozcházely. Tomáš Akvinský byl ke stejnopohlavním známostem naprosto odmítavý, naproti tomu Jan Zlatoústý takto odsuzoval jen ty, pro které je namísto citového vztahu důležitější tělesná slast. Ke trestání lesbických žen docházelo jen zřídka, neboť i v minulých dobách platilo, že ženská homosexualita byla méně nápadná. První významná zmínka o situaci v Čechách je z roku 1353, kdy byl vydán Karlem IV. tzv. Karolinský trestní kodex, podle kterého měly být homosexuální styky krutě trestány.¹⁷

Od 14. století byla homosexualita také často spojována s magií a satanismem. K trestání hříšníků včetně homosexuálů byla ustanovena inkvizice, tresty byly odstupňovány i podle věku provinilce od vězení, pokuty, vyhnání z města až po upalování. Papež Innocent VII. vydal v té době bulu, v níž podpořil a zdůvodnil hon na čarodějnice, začal panovat názor, že homosexuálové jsou plozeni démony. Podstatné je, že převážná většina odsouzených a potrestaných se řadila do nižších společenských vrstev, šlechty se tato hrozba netýkala a pokud došlo ke spojení aristokrata s homosexualitou, šlo s největší pravděpodobností jen o záminku pro politický boj.

---

¹⁶ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 43

¹⁷ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 43-44

2.2 Novověk a současnost

Za renesance dochází k návratu k antice, k předkřesťanským ideálům, z této doby je známo mnoho významných mužů, kteří se k nim veřejně hlásili. Nejčastěji jsou zmiňováni umělci Michelangelo, Leonardo da Vinci, Caravaggio. Přestože se církev snažila homosexualitu všemožně postihovat, vyskytovalo se toto zaměření také u jejích příslušníků, a to i u samotných papežů. V 17. století se projevovala opět přísnější morálka ve společnosti, ale např. u francouzského královského dvora ve Versailles byl založen řád sodomitů, jehož členové si zakázali poměr se ženami, a v Anglii 18. století byla dokonce homosexualita pokládána za módní.¹⁸

Na českém území platil trestní zákoník Karla V. z roku 1532 (tzv. Karolina), který trestal homosexualitu upálením zaživa. Zákoník vydaný roku 1768 Marií Terezií také sliboval smrt provinilce a poté spálení jeho těla. Ke zmírnění trestnosti homosexuálních praktik v Čechách došlo v roce 1797, kdy Josef II. vydal zákon, kterým byl trest smrti změněn na vězení. Za zmínku stojí, že tento panovník se sám s homosexualitou blízce setkal, neboť jeho první manželka Isabela Parmská byla po celé krátké manželství zamilována do jeho mladší sestry Marie Kristiny.¹⁹

Přestože na přelomu 19. a 20. století byla homosexualita nadále stíhaná, nebyly tresty důsledně uplatňovány. Odlišnou orientaci přestalo skrývat mnoho osobností - např. básníci Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, politik Cecil Rhodes, spisovatelka George Sandová, uváděn bývá hudební skladatel Petr Iljič Čajkovskij, básník Otokar Březina, dramatik Tennessee Williams. Oscar Wilde však byl za homosexuální styky se svým překladatelem odsouzen ke dvěma letům vězení, jeho divadelní hry byly zakázány, knihy se nesměly prodávat.²⁰

S rozvojem přírodních věd a medicíny se začíná pohlížet na homosexualitu z odborného hlediska, objevuje se snaha definovat ji jako lékařský jev, tedy jako poruchu zdraví či dokonce nemoc. Tento zlom v postojích se projevuje především v předválečném Německu. Zakladatelem tzv. mezistupňové teorie, která chápala

---

¹⁸ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 44

¹⁹ FANEL, J. Gay historie. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4, s. 390-391

²⁰ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 45-46

homosexualitu jako přechod mezi mužstvím a ženstvím („třetí pohlaví“), byl právník Carl Heinrich Ulrichs. V roce 1867 přednesl svoji teorii na konferenci německých právníků a žádal bezvysledně o odrestnění homosexuálního chování. Stejný požadavek zveřejnil v petici, kterou podepsalo na pět tisíc vědců, umělců a politiků, včetně Alberta Einsteina, i německý lékař Magnus Hirschfeld, který homosexualitu chápal jako vrozenou. Ani jeho snahy na poli trestního práva nebyly úspěšné, nicméně to, že se homosexualitou začala zabývat věda, přineslo homosexuálům v ostatních oblastech společenského života bezpochyby užitek.²¹

Po nástupu fašismu začaly být homosexuální vztahy ostřeji posuzovány, což se projevilo např. uzavřením některých gay-podniků, vznikem tzv. růžových seznamů, kde se vedla evidence homosexuálů, možností vyloučení z řad SS. Za „smilstvo proti přírodě“ bylo odsouzeno 50000 gayů, 10000 z nich skončilo v koncentračních táborech, kde byli označováni růžovým trojúhelníkem. Byli mučeni, kastrováni, prováděly se na nich lékařské experimenty, zařazováni bývali do trestních oddílů s nejhoršími pracovními podmínkami.²²

Po 2. světové válce začal v evropských zemích a později i v Americe postupný proces dekriminizace a emancipace homosexuality. Jedním z prvních států, kde se tak stalo, bylo Československo, a to roku 1961. Do té doby platil na našem území zákon z roku 1848, dle něhož bylo homosexuální chování trestáno podobně jako smilstvo se zvířaty, pozdější zákoník z roku 1950 definoval homosexualitu jako trestný čin proti lidské důstojnosti. Nově přijatým trestním zákoníkem byla sice zrušena trestnost homosexuality, nicméně zůstalo postižitelné jednání mezi osobami stejného pohlaví starších 18 let, které se pohlavně stýkaly s osobou neplnoletou, dále když bylo zneužito závislosti druhé osoby, jestliže homosexuální styk budil veřejné pohoršení. Ani rok 1961 neznamenal tedy konec nesvobody homosexuálně zaměřených lidí, stát nadále zabraňoval vzniku organizací a sdružování těchto lidí, do 80. let minulého století platil zákaz otiskování stejnopohlavních seznamovacích inzerátů. Existovaly seznamy gayů, tzv. růžové listy, jež mohla Státní bezpečnost zneužívat. Informovanost o homosexualitě byla velmi malá, což dávalo prostor pro růst předsudků

---

²¹ BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J. Třetí pohlaví?. Praha: Scientia medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4, s. 108-109

²² JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 47-48

a negativních postojů proti gayům a lesbám. Ti pak byli nuceni žít život ukrytý pod institucí manželství nebo se uchýlovat k anonymním dobrodružstvím v nočních parcích a na veřejných toaletách.

Významný obrat nastal po listopadu 1989. V roce 1990 došlo k novelizaci trestního zákoníku z roku 1961, a tím byla zrovnoprávněna věková hranice pro homosexuální i heterosexuální styky na 15 let. Vzniká množství organizací, které zastupují zájmy této menšiny také na veřejnosti, začínají být vydávána periodika. Homosexualita se stává častým tématem v médiích, roste informovanost a tolerance především ze strany mladé generace, homosexuální vztahy jsou zahrnuty i do koncepce sexuální výchovy.²³

Společenské postoje k homosexualitě jsou také ovlivňovány zveřejněním odlišné sexuální orientace významnými osobnostmi z oblastí politiky, kultury, sportu a celkově veřejného života. Jde například o bývalého senátora Václava Fischera, tenistku Martinu Navrátilovou, zpěváka Pavla Vítka, televizní moderátory Jana Musila a Aleše Cibulku, fotografa Roberta Vano, zpěvačku Anetu Langerovou či bývalého ministra dopravy Gustava Slamečku. Veřejné přiznání k menšině v jejich případech nevyvolalo žádnou výraznější negativní odezvu.²⁴

Ve světě vnější proces legalizace homosexuality nesouvisel vždy s politickým režimem, ale spíše s místní kulturou a tradicemi. V 76 státech stále hrozí léta těžkého žaláře za homosexuální poměr a trest smrti se dodnes uplatňuje v pěti zemích světa, např. v Jemenu, Súdánu a především v Íránu.

Alžírsko, Angola, Bangladéš, Egypt, Kuvajt, Libanon, Sýrie, Turkmenistán, Uzbekistán, Jamajka, Maledivy, Etiopie, Spojené arabské emiráty, Pákistán – jen výběr států, v nichž je homosexuální jednání trestné. Obecně lze konstatovat, že islámské země pronásledují homosexuály téměř bez výjimky, jen liberálnější státy je do jisté míry tolerují, naproti tomu všechny evropské státy již trestnost homosexuality zrušily. Také země jako např. Čína, Vietnam a Kuba již skončily s aktivní perzekucí.

---

²³ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 48-49

²⁴ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003, s. 11

Mezi země, které dekriminlizovaly homosexualitu mezi prvními, patří Maďarsko (1961), Anglie a Wales (1967), Bulharsko a Německá demokratická republika (1968), Německá spolková republika a Kanada (1969), Finsko a Rakousko (1971), Norsko a Jižní Austrálie (1972), Malta (1973), v posledních letech k tomuto kroku přistoupily např. Rumunsko (1996), San Marino (2001), Arménie a Mongolsko (2002), Nepál (2007), Panama a Nikaragua (2008), Indie (2009).²⁵

2.3 Homosexualita a náboženství

Postoje různých náboženských směrů k homosexualitě se různí, některá náboženství ji tolerují, většinou však jde o postoje odmítavé až zakazující a potlačující. Je třeba však rozlišovat mezi vírou a oficiálními zástupci církve. Skoro každé náboženství má zásadní problém se sexualitou jako takovou a k tomu mimořádný problém s homosexualitou. Ale každá lesbička či gay si musí sám najít odpověď na otázku: Ale takovou/takového mě přece stvořil bůh, proč by měla být má láska ke stejnému pohlaví hříchem?

Islám

Jde o náboženství, které má poměrně přesně vypracované předpisy a pokyny pro jednotlivé oblasti života, v některých státech z islámského práva vychází i státní zákonodárství. Je zde však často zjevný rozdíl mezi teoretickým nařízením a skutečnou praxí. Sexuální styky jsou islámem povoleny pouze uvnitř manželství, ostatní pohlavní akty jsou považovány za cizoložství, za něž je požadován trest ukamenováním, příp. sto ran bičem. Homosexuální chování je posuzováno jako vzpoura proti Bohu a osoba praktikující tyto styky je považována za velmi zkaženou a narušenou. Obecně by se o těchto záležitostech nemělo ani hovořit, neboť prozrazení tak strašného hříchu v islámu je samo o sobě také hříšné.

V poslední době se pohled na homosexuální chování zmírnil a homosexualita je pokud možno přehlížena s ohledem na výklad, že nemá pro islámskou tradici takové

---

²⁵ http://cs.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1kony_t%C3%BDkaj%C3%ADc%C3%AD_se_homosexuality

společenské důsledky jako heterosexuální cizoložství. Nepochází ke zneužití vlastnictví (manželka je v islámu manželovým majetkem) nebo ztrátě cti a práva manžela či rodiny, neboť nevzniká nebezpečí těhotenství. Lesbické chování je považováno za nedůležité. Oblíbenou muslimskou zemí pro západní homosexuály je Maroko.

Hinduismus

V Indii a Pákistánu existuje zvláštní skupina tzv. hidžrů, kterou tvoří transsexuálové, homosexuálně orientovaní lidé a hermafroditi. Hidžrové si udržují vědomí sounáležitosti a utvářejí si v rámci této své kasty rodinné vztahy. Samotný odlišný jedinec má v tradiční hinduistické společnosti poměrně špatný status, ale skupina takovýchto lidí vzbuzuje alespoň částečný respekt a jejich přítomnost při oslavách (svatbách, narození dítěte) je považována za požehnání.

Judaismus

Homosexualita byla považována za nepřipustnou již ve starověkých dějinách Izraele, byla spojována v náboženském a morálním úpadkem. Primární vyjádření zamítavého postoje obsahuje Tóra neboli pět knih Mojžíšových, především kniha Leviticus. Odsouzení homosexuální styků se opakovalo i v pozdějších židovských náboženských knihách. Odmítavé stanovisko ortodoxních Židů přetrvává sice dodnes, ale uvnitř židovského náboženství se vyčlenily i proudy s různě liberálními postoji. Důsledkem je založení gay synagogy v Los Angeles v roce 1972 či umožnění homosexuálům stát se rabínem.²⁶

Křesťanství

Z historie je patrné, že odpor křesťanů k homosexualitě byl od počátku založen zejména na dogmatickém výkladu Bible. Ta však při odborném zkoumání nikde nedává za pravdu odsuzování homosexuálů. Je sice pravda, že se v ní na několika místech mluví o homosexuálním chování, ale vždy v souvislosti s „muži, kteří zanechali přirozeného styku se ženami“, tedy heterosexuály, kteří se tomuto způsobu sexu oddávají jen pro zábavu. Nikde se nehovoří o citovém vztahu dvou mužů. Navíc při podrobném studiu různých překladů je zřejmé, že výklad stejných textů může být diametrálně odlišný, a tedy je chyba v tom, jak bývá Bible čtena a především interpretována – dle nových zkoumání žádné přímé stanovisko k morálce

---

²⁶ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 37-40

homosexuálních vztahů nezaujímá. Zákaz homosexuality v Bibli je tedy spíše z kategorie „přání otcem myšlenky“. Již v minulosti si toto někteří z křesťanských myslitelů uvědomovali, např. Jan Zlatoušský, na rozdíl od jiných, kteří zastávali jednoznačně odmítavý postoj, jako např. Tomáš Akvinský.²⁷

V současné době se kromě tradičních, zcela odsuzujících stanovisek objevují i postoje chápající, nezavrhující či liberální, jedná se o široké názorové spektrum. Zatímco některé křesťanské denominace přispěly k dekriminálnímu zákonu uvnitř svých států (Velká Británie, USA), křesťanské skupiny v jiných zemích veřejně protestovaly proti tolerantnějším zákonům vůči homosexuálům. Např. kalvínská či řecká pravoslavná církev zastává nekompromisní a odsuzující postoj, anglikánská církev označuje soužití homosexuálně orientovaných osob za přijatelné a kvakeři či metodisté se snaží posuzovat homosexuální vztahy dle stejných norem jako vztahy mezi mužem a ženou. Římskokatolická církev chápe homosexuálně orientovaného člověka jako jedince, který by se měl léčit a potřebuje lékařskou a psychologickou pomoc, nejlépe od odborníka z řad církve. Vatikán homosexuální aktivity odsuzuje a chápe je jako něco, co stojí proti přirozenému morálnímu zákonu.²⁸

---

²⁷ HELMINIAK, D. A. Co vlastně Bible říká o homosexualitě?. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. ISBN 978-80-77325-122-2

²⁸ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5, s. 85-90

3. Diskriminace osob s homosexuální orientací

Součástí naší společnosti jsou i nejrůznější menšiny. Menšinou se může stát každý snadno a rychle - muž v kosmetickém salonu, běloch v Africe, pivař ve vinném sklípku, vozíčkář v dopravním prostředku. Všichni také jednou zestárneme, může se nám stát úraz nebo přijdeme o práci. Téměř každý z nás je dnes už pomalu příslušníkem nějaké menšiny a s jinými se setkává. Menšina a diskriminace jsou dva pojmy, které spolu úzce souvisí, neboť právě menšiny se nejčastěji stávají oběťmi diskriminace.

Zákaz diskriminace vychází z principu spravedlivého posuzování člověka podle jeho osobních kvalit a schopností, nikoliv podle příslušnosti k určité skupině. Diskriminace je jedním z projevů porušování lidských práv a svobod a je tedy v moderní demokratické společnosti považována za nepřijatelnou. V minulých letech došlo v oblasti legislativy v České republice k výraznému posunu, neboť byl přijat zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Tento zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a v návaznosti na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí našeho právního řádu, blíže vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace. I jiné zákony však diskriminaci zakazují: ve vzdělávání jde o školský zákon, v zaměstnání např. o zákon o zaměstnanosti, zákoník práce a služební zákon, v podnikání o zákon o veřejných zakázkách. Obecný a nejširší zákaz diskriminace je obsažen v Listině základních práv a svobod. Co přesně se však pojmem diskriminace míní a jak jej definuje zákon, není široké veřejnosti příliš známo, pojem diskriminace je tak nadužíván a leckdy již v lidech vzbuzuje určitou averzi.

3.1 Pojmy diskriminace a homofobie

„Diskriminace je jakákoliv situace, v rámci které se s určitým člověkem zachází jinak než s ostatními lidmi z důvodu jeho příslušnosti k určité sociální skupině nebo kategorii.“²⁹

Antidiskriminační zákon zakazuje diskriminaci ve věcech práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání, přístupu k povolání, podnikání, přístupu ke vzdělávání a jeho poskytování, sociálního zabezpečení, přístupu ke zdravotní péči a jejího poskytování, přiznání a poskytování sociálních výhod, poskytování zboží a služeb včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti, a ve veřejné správě.³⁰

Obecně je jako diskriminace chápáno odlišné zacházení ve srovnatelných situacích bez rozumného důvodu. Nestačí se však jako diskriminovaný pouze cítit - diskriminace musí skutečně existovat jako jednání popsané a zakázané zákonem. Antidiskriminační zákon označuje jako diskriminační důvody rasu, etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru a světový názor a dále též těhotenství, mateřství nebo otcovství a pohlavní identifikaci.

Diskriminace dle zákona může být přímá nebo nepřímá, považuje se za ni také obtěžování (včetně sexuálního), pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci. Přímá diskriminace z důvodu sexuální orientace znamená méně výhodné zacházení s konkrétním člověkem, přičemž důvodem znevýhodnění je sexuální orientace této osoby. Přímým důsledkem může být např. nepřijetí do zaměstnání, odmítnutí postupu v zaměstnání, ztížení pracovních podmínek nebo třeba odmítnutí obsloužení v restauraci či odmítnutí lékařské péče. Za nepřímou diskriminaci je považováno takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního rozhodnutí, kritéria nebo praxe je určitá osoba znevýhodněna oproti ostatním. Obtěžování je vytváření určitého nepřátelského či ponižujícího prostředí nebo snižování

---

²⁹ FIALOVÁ, E., SPOUSTOVÁ, I., HAVELKOVÁ, B. Diskriminace a právo. Praha: Gender Studies, 2007. ISBN 978-80-86520-20-9, s. 4

³⁰ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (antidiskriminační zákon)

důstojnosti osoby z toho důvodu, že je gay či lesba. Může mít podobu různých nevhodných poznámek, komentářů, vtipů. O sexuální obtěžování se jedná, má-li takového obtěžování sexuální podtext. V praxi může docházet k sexuálnímu obtěžování i mezi osobami stejného pohlaví. Vedle slovních forem může být i fyzické, jako je různé poplácávání, dotýkání, příp. vynucování sexuálního styku.

Zákon také stanoví, ve kterých situacích se o diskriminaci naopak nejedná - např. požadavek minimálního věku, odborné praxe či délky zaměstnání, jestliže je to pro výkon povolání nezbytné, rozdílné zacházení za účelem ochrany žen z důvodu těhotenství a mateřství, ochrany osob se zdravotním postižením a osob mladších osmnácti let.³¹

Oběti diskriminace mají možnost se soudně domáhat, aby bylo upuštěno od diskriminace, odstraněny následky diskriminace, poskytnuto přiměřené zadostiučinění (např. omluva) nebo poskytnuta náhrada nemajetkové újmy v penězích.³²

Vzhledem k tomu, že diskriminace často stojí na počátku mnoha problémů souvisejících s porušováním lidských práv, pomáhá obětem diskriminace také veřejný ochránce práv - ombudsman - monokratický nezávislý a nestranný státní orgán. Přispívá k prosazování práva na rovné zacházení a ochraně před diskriminací. Ombudsman by měl především poskytovat metodickou pomoc, a to jak vůči orgánům veřejné správy, tak i v soukromoprávních věcech. Může se na něj obrátit každý, kdo se cítí být diskriminován. Ombudsman jeho stížnost posoudí, vyhodnotí, zda se v daném případě může skutečně jednat o diskriminaci, nabídne řešení, poradí a pomůže v dalším postupu. Svou činností veřejný ochránce práv výrazně přispívá k prosazování práva na rovné zacházení a ochraně před diskriminací.³³

„Homofobie (složeno z řeckých slov homós stejný a phóbos strach) – jedná se o strach z homosexuality nebo homosexuálně zaměřených osob.“³⁴

Východiskem homofobie je přesvědčení o nadřazenosti heterosexuality. Může vést k pocitům odporu, nepřátelství až nenávisti vůči homosexuálním lidem a může být

---

³¹ <http://www.ochrance.cz/diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>

³² SPOUSTOVÁ, I., KRÁLÍKOVÁ - LUŽAČ, A., FIALOVÁ, E. Nenechte se diskriminovat a nedovolte to jiným. Praha: Gender studies, 2008. ISBN 978-80-86520-09-4, s. 73

³³ <http://www.ochrance.cz/>

³⁴ <http://www.slovník-cizich-slov.net/homofobie/>

základem pro odmítající, zesměšňující či ubližující chování vystupňované až ke společenské diskriminaci, fyzickým útokům. Důvodem k homofobnímu jednání je někdy strach z vlastní skryté homosexuality, ale nejčastěji jsou jím předsudky spojené s malou informovaností, někdy příslušnost k církvi, která homosexualitu odsuzuje atd. A právě tyto důvody mohou být příčinou možného diskriminačního chování.³⁵

Datum 17.5. je spojeno s Mezinárodním dnem proti homofobii a bylo určeno podle dne, kdy došlo k vyškrtnutí homosexuality z Mezinárodní klasifikace nemocí Světové zdravotnické organizace. Česká republika se rok od roku připojuje k podpoře tohoto dne větším počtem akcí, jejichž smyslem je připomenutí respektu k právům lidí s jinou než heterosexuální orientací.

3.2 Nejčastější oblasti diskriminace homosexuálů

Postoje české veřejnosti k homosexuální menšině jsou poměrně dobře prozkoumanou oblastí. Vcelku pravidelně ji mapují instituce zabývající se výzkumem veřejného mínění, ale bylo realizováno i několik dalších studií na menších vzorcích populace. Trendy ukazují jednoznačný posun směrem k liberalizaci a česká společnost se jeví ve velké míře tolerantní. Podle průzkumu CVVM z května 2010 souhlasilo 72% respondentů s právem gayů a lesbiček uzavírat registrované partnerství, 49% si myslí, že by měli mít právo i na sňatek, adoptovat děti by jim umožnilo však jen 29% dotazovaných.³⁶

Jaká je tedy skutečnost, jsou opravdu homosexuálové v ČR diskriminováni? O diskriminaci se nezdá mluvit i v těch situacích, které podle zákona jako diskriminační označit nelze. Podstatné však zřejmě je, jak se cítí v každodenním životě samotná homosexuální menšina. Bylo provedeno několik výzkumů, které byly zaměřeny na zjištění postavení gayů a lesbiček ve společnosti a dotazovanými byli právě jmenovaní.

Stěžejní byl patrně výzkum uskutečněný v roce 2003, který byl součástí širší

---

³⁵ <http://lgbt.poradna-prava.cz/homofobie.html>

³⁶ http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101046s_ov100712.pdf

studie provedené ve všech nových členských zemích EU. Tento výzkum využil metody dotazníkového šetření. Zúčastnilo se ho 267 respondentů, kteří byli kontaktováni pomocí časopisů, internetových serverů a společenských akcí určených pro gay, lesbickou a bisexuální menšinu.³⁷

V roce 2008 použila upravenou verzi téhož dotazníku PhDr. Olga Pechová, která je uznávanou odbornicí v oblasti psychologie a dlouhodobě se právy homosexuálů ve společnosti zabývá. Při tomto výzkumu bylo 497 dotazníků vyplněno respondenty on-line.³⁸

V roce 1997 byla zveřejněna studie zaměřená výhradně na život lesbických žen a dívek, v rámci které byly také zjišťovány zkušenosti těchto žen s projevy diskriminace ze strany společnosti.³⁹

Ze všech zveřejněných výsledků jasně vyplývá, že diskriminace homosexuálů existuje. Dle Procházky, Janíka a Hromady se s jednou z forem diskriminace setkalo 65% osob z dotazovaného souboru, dle Pechové pak 56% respondentů. Konkrétní výsledky výzkumů jsou následující:

- zkušenost s fyzickým násilím - 15% (11%) respondentů
- zkušenost s verbálním obtěžováním – 38% (35%) respondentů
- zkušenost s diskriminací v zaměstnání - 12% (9%) respondentů
- zkušenost gay mužů s diskriminací v ozbrojených silách - 29% respondentů (v novějším výzkumu otázka vypuštěna)
- zkušenosti s diskriminací ve zdravotnictví – 7% (4%) respondentů
- zkušenosti s diskriminací v místě bydliště – 7% (4%) respondentů
- diskriminace ve službách – 13% (11%) respondentů
- diskriminace v církvi - 22% věřících respondentů (40%)
- diskriminace v rodině – 25% respondentů (v novějším výzkumu otázka vypuštěna)

Nově pak Olga Pechová přidala dotaz na obtěžování a diskriminaci ve školství

---

³⁷ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003

³⁸ <http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>

³⁹ TALANDOVÁ, J. Sociální postavení lesbických žen a alternativní rodinné modely v kontextu heterosexuální společnosti. Praha: L-klub Lambda, 1997

- 21% respondentů navštěvujících v posledních pěti letech školu.

Je patrné, že do výzkumů byly zahrnuty i jevy, které diskriminací v právním smyslu nejsou - např. násilné a verbální útoky, diskriminace v rodině a v církvích či násilné útoky motivované příslušností oběti k menšinové skupině, které spadají pod trestní právo. Z psychologického a sociálního hlediska jsou však s diskriminací úzce spojeny a sami příslušníci homosexuální menšiny se o nich jako o diskriminačních problémech vyjadřují. V dalším textu tedy bude pojednáno o této „diskriminaci v širším slova smyslu“.

3.2.1 Partnerství a rodičovství

Partnerství je jednou z přirozených potřeb člověka bez ohledu na jeho sexuální orientaci. Svazek dvou osob může mít z hlediska práva různou podobu. Na jedné straně se může jednat o zcela neformální soužití dvou osob, na straně druhé o soužití formální, které vzniká za zákonem stanovených podmínek a vyplývají z něj zákonem stanovená práva a povinnosti. Manželství jako právní svazek mezi ženou a mužem je akceptováno naprostou většinou kultur. Pokud se jedná o partnerské soužití osob stejného pohlaví, začíná ho řada zemí, zejména v Evropě, právně uznávat. Např. ve Španělsku či Holandsku mohou homosexuálové uzavírat manželství za shodných podmínek jako páry heterosexuální. Většinou se však právní forma soužití stejnopohlavních párů odlišuje a země volily cestu nově vytvořeného institutu, tzv. registrovaného partnerství. Ovšem důsledky vyplývající partnerkám či partnerům z uzavření registrovaného partnerství se v jednotlivých zemích značně liší. Zatímco v některých zemích se registrované partnerství blíží manželství, v jiných je rozsah práv a povinností z něj vyplývajících značně omezen.

V České republice vstoupil zákon o registrovaném partnerství v účinnost dne 1.7.2006. Je určen homosexuálním párům, které hodlají trvale žít ve společné domácnosti, chtějí svůj vztah zformalizovat, dát mu právní podklad. Zákon upravuje podmínky pro uzavírání partnerství, jeho zrušení nebo zánik, vzájemné majetkoprávní vztahy mezi partnery, jejich práva a povinnosti vůči sobě navzájem, vůči institucím a vůči státu. Z hlediska právní pevnosti tohoto svazku a z hlediska množství a intenzity

vzájemných práv a povinností, které z registrovaného partnerství pro partnerky či partnery vyplývají, se registrované partnerství nalézají někde na půli cesty mezi stavem nesezdaného soužití a manželstvím. Při přijímání zákona, které bylo obtížné a dlouhotrvající, bylo manželství považováno za měřítko či za výchozí bod. Registrované partnerství je nakonec institut citelně slabší než manželství, a i přesto, že jeho uzavření přináší párům celou řadu práv a povinností, lze v oblasti partnerství hovořit o rozdílných přístupech k heterosexuálním a homosexuálním párům.

Stěžejní oblasti „výhod“, na které mají registrované homosexuální páry nárok:

- partner se stává osobou blízkou podle občanského zákoníku, ale i trestního zákona a zákona o přestupcích,
- může zastupovat druhého partnera v běžných záležitostech (přijímat běžná plnění, např. převzít na poště balík nebo dopis, zrušit rezervaci v hotelu),
- existuje vzájemná vyživovací povinnost během trvání registrovaného partnerství (předchází vyživovací povinnosti dětí), příp. vyživovací povinnost po skončení partnerství,
- po dobu partnerství vzniká právo užívat byt, který má druhý z páru pronajatý,
- registrovaný partner dědí v I. dědické skupině,
- má právo na informace o zdravotním stavu partnera,
- partner se může účastnit podnikání druhého partnera, nesmí ale mezi nimi vznikat pracovně-právní vztah,
- pro účely poskytování některých sociálních dávek se registrovaní partneři považují za společně posuzované osoby,
- partner může odmítnout svědeckou výpověď, zvolit partnerovi obhájce.⁴⁰

Z výše uvedeného vyplývá, že přijetím zákona se situace u homosexuálních párů přiblížila ústavním principům rovnosti a lidské důstojnosti. Přijetí zákona o registrovaném partnerství bylo a stále je předmětem živých diskuzí na poli politických soubojů i v celé společnosti. Široká veřejnost gay a lesbické páry a uzákonění jejich

---

⁴⁰ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

svazků podporuje, stále zde však je důrazný požadavek na ochranu tradičních forem rodiny jako základu státu a ve srovnání s manžely mají registrované páry omezená práva. Jistěže lze spoustu věcí ve vztahu dvou osob vyřešit smluvně, ale úkolem zákona o registrovaném partnerství je především nezbytné řešení postavení stejnopohlavního páru směrem ke třetím osobám, tedy například ke státu, zaměstnavateli, policii a soudům, bankám.

Zákon nezavádí např.:

- institut společného jmění partnerů,
- společné či zdvojené příjmení,
- nárok na vdovský/vdovecký důchod po zemřelém partnerovi,
- zohlednění svazku při udělování povolení k pobytu cizincům,
- automatický vznik společného nájmu bytu.⁴¹

K 31.12.2010 využilo možnosti uzavřít registrované partnerství v České republice 1111 párů, z toho 786 mužských a 325 ženských. Sami homosexuálové si uvědomují, že být registrovaný/á, není jen o tom mít nějaké výhody. Vyjadřují tím svou osobní hrdost a odvalu, neboť již samotný zápis tohoto stavu v občanském průkazu je v reálu často podnětem k diskriminaci při jednání na úřadech, v práci, na policii.

Právní řád České republiky i zákon o registrovaném partnerství gaye a lesby zcela jednoznačně znevýhodňuje v oblasti rodinného práva – u rodičovských práv, adopcí, výchovy dětí a reprodukčních práv. Lze říci, že kolem pojmů rodičovství, vychovávání dětí a rodina stále přežívá velké množství pověr a předsudků o tom, co je „normální“ a „nejlepší“ pro děti.

Dnešní společnost už přijala model rodiny, kterou ne vždy tvoří klasická sestava manželský pár a dítě. V současnosti, kdy se rozvádí každé druhé manželství, je běžným jevem rodina neúplná, doplněná nevlastním rodičem, rodina s osvojenými dětmi, nesezdaná, bezdětná apod. Jedinou dogmatickou charakteristikou dnešní rodiny zatím zůstává v povědomí společnosti její heterosexuality. I v homosexuálních rodinách však dnes vyrůstá nespočet dětí. Nejčastěji k výchově dítěte stejnopohlavním párem dochází

---

⁴¹ ŠTĚPÁNKOVÁ, M., ČIŽINSKÝ, P. Registrované partnerství pro začínající. Brno: Gay a lesbická liga, STUD Brno, 2006. ISBN 80-239-7821-7

v situaci, kdy si jeden z rodičů potomka přivádí z původního heterosexuálního svazku. Podle českých právních předpisů nesmí být registrované partnerství ani sexuální orientace rodiče v žádném případě překážkou pro svěření do výchovy vlastního biologického dítěte a nesmí bránit pravidelným stykům dítěte s rodičem. Další skupinou homosexuálů vychovávajících děti jsou jednotlivci a páry, které se rozhodli mít děti, aniž by vstupovali byť krátkodobě a účelově do heterosexuálních vztahů. Některé země nijak nebrání lesbickým párům, aby využívaly umělé oplodnění, případně umožňují adopce dětí stejnopohlavními páry. Právní úpravy jednotlivých států se v tomto ohledu liší a způsoby, které jsou v jedné zemi legální, v jiné zemi zákon nepovoluje.

Individuální adopce

V České republice může dítě adoptovat každý muž či žena bez ohledu na sexuální orientaci. Vstupem do registrovaného partnerství se však situace změní, neboť podle zákona o registrovaném partnerství nemohou registrované osoby dítě adoptovat. Chtějí-li tedy gayové a lesbičky k adopci přistoupit, je jim to umožněno jen před uzavřením a po ukončení registrovaného partnerství. Naproti tomu heterosexuální osoby mají i po dobu trvání manželství právo si sami adoptovat dítě, pouze k tomu potřebují souhlas manžela či manželky.

Společná adopce

Na rozdíl od individuální adopce se u adopce společné stávají rodiči oba partneři. V České republice je společná adopce vyhrazena pouze manželům, nikoliv registrovaným párům. Společnou adopci stejnopohlavními páry umožňují např. Belgie, Nizozemí, Španělsko, Švédsko či Velká Británie, některé státy USA.

Právo adoptovat dítě své partnerky či partnera

Stejně jako může manžel či manželka adoptovat dítě své manželky nebo manžela, přiznávají některé země toto právo i lidem ve stejnopohlavních svazcích. Adoptovat takto lze např. biologické dítě partnerky či partnera pocházející z předchozího heterosexuálního svazku nebo dítě narozené po umělém oplodnění. V České republice toto právo registrovaní partneři nemají. A tak přesto, že se na výchově dětí často řadu let fakticky podílí i druhý partner či partnerka a tato povinnost po dobu trvání registrovaného partnerství je i stanovena zákonem, nelze vztah k biologickému dítěti druhého partnera právně upravit. Partner či partnerka mají sice

povinnosti, avšak nemají k dítěti žádná práva. Zásadní problém nastává v okamžiku, kdy registrované partnerství skončí. Biologický rodič může po rozpadu partnerství bránit bývalému partnerovi ve styku s dítětem, přestože mezi nimi vzniklo silné citové pouto. V případě úmrtí biologického rodiče hrozí nebezpečí, že dítě bude vytrženo ze svého prostředí a odděleno od osoby, která je mu nejbližší, aby bylo automaticky svěřeno do péče biologické rodiny zemřelého rodiče. Naopak v případě smrti nebiologického rodiče budou dítěti odepřena dědická práva, pokud nebyla v jeho prospěch sepsána závěť.

Adopci dítěte partnera umožňuje zákon např. v následujících zemích: Belgie, Dánsko, Německo, Island, Nizozemí, Norsko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie a některé státy USA.

Svěření dítěte do pěstounské péče

Na rozdíl od adopce je pěstounská péče v právním řádu České republiky pro páry v registrovaném partnerství možná, ovšem pouze individuální, se souhlasem druhého partnera. Společnými pěstouny se mohou stát pouze manželé, pěstounská péče pro registrované partnery není možná.

Do společné pěstounské péče lze partnerům svěřit dítě např. v Belgii, Dánsku, Finsku, Francii, Nizozemí, Norsku, Švédsku, Anglii a Walesu, na Islandu.

Umělé oplodnění

Některé země, např. Belgie, Dánsko, Finsko, Nizozemí, Španělsko, Švédsko, Velká Británie, některé státy USA, zpřístupňují umělé oplodnění buď přímo lesbickým párům nebo alespoň ženám bez partnera. V České republice je možnost využít umělého oplodnění vyhrazena pouze pro heterosexuální pár, přičemž není nutné, aby se jednalo o manžele, nikoli pro lesbický pár či ženu bez partnera.⁴²

Pokud by si dítě mohlo vybrat, kde se narodí, jistě by zvolilo rodinu úplnou a ideální, s mámou a tátou. Heterosexuální orientace však nutně neznamená, že dotyčná osoba má „lepší kvalifikaci“ k výchově dítěte. Odpůrci homosexuální formy rodičovství často argumentují tím, že pro zdravý vývin dětí je nezbytný mužský a ženský vzor, který lidé stejného pohlaví nejsou schopni poskytnout a dítě má následně znesnadněnou situaci se svou sexuální identifikací. Je však třeba vzít v úvahu sociální

---

⁴² BEŇOVÁ, K. , ET. AL. Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8, s. 25-27

vztahovou síť širší rodiny, známých a kamarádů. Extrémním a směšným se pak na základě etiologie homosexuality jeví názor, že se z takovýchto dětí vyvinou opět homosexuálové. Zásadním problémem je tedy spíše míra tolerance naší společnosti, neboť hlavním nebezpečím pro dítě nejsou nesprávné výchovné vlivy, ale možnost vzniku psychických obtíží v důsledku stigmatizace jeho netradičního rodinného prostředí.

3.2.2 Diskriminace v zaměstnání

Diskriminace ve věcech práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání je antidiskriminačním zákonem výslovně zakázána, již výše bylo pojednáno i o možnostech, jak se jí případně bránit. Přesto 12%, respektive 9% homosexuálů ve výzkumech uvedlo, že se s ní z důvodu své sexuální orientace setkalo nebo to alespoň považovalo za pravděpodobné. Konkrétně se jednalo o přeskočení v kariérním postupu, propuštění ze zaměstnání a odmítnutí zaměstnání.

„Pan T., který žil v registrovaném partnerství, se z důvodu lepšího finančního ohodnocení rozhodl ucházet o práci maséra ve firmě provozující fitcentrum. Obdobnou práci již vykonával v několika předchozích firmách, kde byli s jeho prací velmi spokojeni. Personalista firmy v rámci přijímacího pohovoru zjistil, že pan T. žije v registrovaném partnerství, a následně panu T. sdělil, že ho z důvodu, že je gay přijmout nemůže, protože by přišli o rozsáhlou klientelu.

Popisované jednání je diskriminační, neboť sexuální orientace nemá vliv na řádný výkon pozice maséra.“⁴³

Ještě častěji však dochází k obtěžování v zaměstnání - objevují se homofobní poznámky, homofobní vtipy, slovní urážky a nadávky, sexuální obtěžování.

*„Kolegové občas pronesli něco o přehřáté kanceláři nebo sauně.'
Gay muž, 26-40 let“⁴⁴*

Dle zákona o zaměstnanosti mají zaměstnavatelé i úřady práce povinnost

---

⁴³ <http://zamestnanost.poradna-prava.cz/diskriminace-v-pristupu-k-zamestnani.html>

⁴⁴ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003, s. 25

zajišťovat rovné zacházení se všemi osobami uplatňujícími právo na zaměstnání, nesmějí činit nabídky zaměstnání, které mají diskriminační charakter. Zaměstnavatel rovněž nesmí po uchazečích o zaměstnání vyžadovat údaje týkající se mimo jiné jejich sexuální orientace. V praxi dochází nezdědky k diskriminačnímu jednání při osobním kontaktu se zaměstnavatelem, např. při pohovoru. Zaměstnavatelé nejenže prověřují, zda uchazeč splňuje požadavky týkající se dosaženého vzdělání a praxe v oboru, ale často se dotazují i na informace, jejichž vyžadování zákon o zaměstnanosti zakazuje. Uchazeč o zaměstnání má právo poskytnutí těchto informací odmítnout, ale otevřené odmítnutí může být vnímáno negativně a uchazeč tím může ztratit šanci na přijetí do zaměstnání. Zaměstnavatelé však v drtivé většině případů uchazeči otevřeně nesdělí, že důvodem jeho nepřijetí je např. jeho odlišná sexuální orientace, ale pouze jej odmítnou. Podle zákona mu nejsou povinni důvody tohoto rozhodnutí sdělit. Dochází tak ke skrytému diskriminačnímu jednání, jehož prokázání je v praxi velmi obtížné.⁴⁵

Je pochopitelné, že mnoho gay mužů a lesbických žen v obavách z negativní reakce okolí svou orientaci tají. Nebývá na nich na první pohled vidět, a tak kolegové, kolegyně ani zaměstnavatel často netuší, že homosexuály jsou. Na jednu stranu se může zdát, že zaměstnavatelé by se na takto soukromý údaj rozhodně neměli zaměřovat. Na druhou stranu, pokud se firma podílí na vytváření homofobního prostředí, např. toleruje narážky a urážky na adresu homosexuálů, může přijít o talentované pracovníky a pracovnice, kteří se nebudou v tomto prostředí cítit dobře.

Gender Studies věnovalo v roce 2009 samostatné číslo měsíčníku Rovné příležitosti do firem sexuálním menšinám. V časopise, který je distribuován mnoha českým firmám, se bylo možné dočíst např. o zaměstnavatelích, kteří prošli coming outem, tedy otevřeně podporují své zaměstnance s menšinovou sexuální orientací. Jedná se však o zahraniční IBM či Microsoft. V českém prostředí není úplně běžné, aby se firmy hlásily k zásadám rovnosti, příp. upozorňovaly na to, že zastávají rovný přístup k sexuálním menšinám, ale příkladem pro všechny může být Česká spořitelna. Součástí jejích dokumentů je od ledna 2009 Antidiskriminační klauzule, která odmítá diskriminaci na základě pohlaví, věku, rodinného stavu, sexuální orientace, rasy a barvy

---

⁴⁵ <http://zamestnanost.poradna-prava.cz/diskriminace-v-pristupu-k-zamestnani.html>

pleti, náboženského vyznání atd.⁴⁶

V souvislosti z diskriminací homosexuálů v zaměstnání je také nutno zmínit otázku odlišné sexuální orientace v armádě. Dle výzkumu z roku 2003 uvádělo 29% respondentů zkušenost s diskriminací v ozbrojených silách, jednalo se převážně o odpovědi související s výkonem povinné vojenské služby. Ta byla k 1. 1. 2005 zrušena a v novějším výzkumu Pechové z roku 2008 byl dotaz na tuto oblast vypuštěn. Dnes v české armádě existuje tichá tolerance gayů, otázku homosexuality u svých příslušníků nesleduje. Současně ale není znám žádný gay, který by sloužil ve vojsku a přitom se ke své orientaci veřejně hlásil. Naše republika nemá žádné diskriminační ustanovení, které by nepovolovalo službu homosexuálů v armádě, oproti jiným zemím, mezi nimiž je i deset členských států Evropské unie - Bulharsko, Rumunsko, Řecko, Maďarsko, Polsko, Portugalsko, Litva, Malta, Kypr a Slovensko. V prosinci 2010 bylo v USA po sedmnácti letech zrušeno kontroverzní pravidlo „Neptej se a mlč“, které sice zakazovalo armádě ptát se vojáků na jejich sexuální orientaci, pokud se však někdo k homosexualitě otevřeně přihlásil, musel být propuštěn.

3.2.3 Fyzické násilí a verbální obtěžování

Již výše bylo zmíněno, že zkušenost s fyzickým násilím má více než 10% dotazovaných homosexuálů, verbální obtěžování na vlastní kůži zakusila dokonce více než třetina těchto osob. Co se týká formy fyzických útoků, jednalo se nejčastěji o jednorázové udeření, kopnutí, povalení. Bývá uváděno i zbití, užití zbraně (boxer, nůž, stělná zbraň), případně sexuální násilí.

„Šly jsme s přítelkyní po ulici a držely jsme se za ruce. Přišli k nám dva neznámí muži, nadávali nám, že jsme lesby a že by nám to oni „ukázali“. Když jsme jim daly najevo, ať neobtěžují, jeden z nich mne udeřil a pak utekli.“⁴⁷

Jako verbální obtěžování bývají nejčastěji uváděny slovní nadávky a urážky, výhrůžky a vydírání, hanlivé nápisy, nenávistné a anonymní dopisy, obscénní nadávky a posměšky. Většina dotazovaných prožila takovou zkušenost opakovaně, jednalo

⁴⁶ <http://zpravodaj.feminismus.cz/cisla.shtml?x=2188835>

⁴⁷ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003, s. 19

se často o reakci okolí na rozpoznáný partnerský vztah či veřejný coming out.

Pachatelem útoku bývá nejčastěji neznámá osoba, fyzické a verbální agrese se dopouští ale i známí, spolužáci, spolupracovníci, sousedé a členové rodiny.

*„Když jsme se s partnerem na veřejnosti krátce políbili, tak k nám přišla neznámá paní a řekla nám, ať to neděláme, že jsou tam děti a že na nás nejsou lidi zvědaví.’
Gay muž, 18-25 let“⁴⁸*

Naprostá většina adresátů útoků tyto delikty neohlásila policii. Stále se vyskytuje obava z prozrazení sexuální orientace či nejistota, že zda by se policie případem vůbec zabývala nebo ho dokázala vyřešit, případně se projevuje předchozí negativní zkušenost s hlášením jiných trestných činů.

*„Urážky jsem neohlásil, protože sám u policie pracuji a vím, jaké mají některé kolegové na homosexuály názory.’
Gay muž, 26-40 let“⁴⁹*

V České republice neexistují statistiky, které by evidovaly útoky z nenávisti, tzv. hate crimes, které byly motivovány sexuální orientací oběti. Ani nový trestní zákoník nezná speciální skutkovou podstatu trestných činů motivovaných nenávistí k sexuálním menšinám. Např. u trestných činů jako vražda, ublížení na zdraví a těžké úmyslné ublížení na zdraví, mučení a jiné nelidské a kruté zacházení, zavlčení, vydírání je stanovena přísnější trestní sazba v případech, kdy je takovýto trestný čin motivován rasou oběti, příslušností k etnické skupině, národností, politickým přesvědčením nebo vyznáním oběti. Sexuální orientace uvedena není, útok na jedince z důvodu jeho skutečné či domnělé sexuální orientace by tak nebyl důvodem pro udělení přísnějšího trestu.⁵⁰

Přestupku proti občanskému soužití se podle zákona o přestupcích dopustí ten, kdo jinému způsobí újmu pro jeho sexuální orientaci. Za tento přestupek mu může být uložena pokuta až do výše 20000 Kč.⁵¹

---

⁴⁸ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003, s. 21

⁴⁹ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003, s. 22

⁵⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Trestnými činy z nenávisti v podobě verbálního útoku (zákaz hate speech) se zabývá trestní právo např. v Irsku, Švédsku, Norsku, Velké Británii, Portugalsku, Španělsku, Belgii, Francii a Dánsku.⁵²

3.2.4 Homofobie ve školách

Pro některé nedostatečně informované osoby by asi bylo překvapením, že diskriminace homosexuálů je problémem, který se týká i školství. Na mnoha školách se vyskytuje šikana, která může mít různý charakter a motivaci. Společnou charakteristikou lidí, kteří jsou šikaně vystaveni, bývá jejich odlišnost. Sexuální identita se začíná projevovat v období dospívání, a tedy i školní docházky, takže existuje úzká spojitost mezi odlišnou sexuální orientací a pravděpodobností, že její nositel bude muset čelit šikaně. Hovoří se o homofobním obtěžování či šikaně.

„Homofobní šikana představuje dlouhodobé a opakované verbální či fyzické ubližování člověku z důvodu, že není heterosexuální, nebo z důvodu, že se chová či vypadá odlišně, a je proto za gaye či lesbu označován.“⁵³

Homofobní obtěžování a šikana se projevují dlouhodobým používáním zesměšňujících a urážlivých verbálních poznámek, gest, mimiky, pohybů, vzkazů a obrázků, ale i fyzickými útoky. Namířeny bývají vůči třem skupinám:

- homosexuální žáci a žákyně, kteří svoji sexualitu již projevili,
- ti, kteří mají ve své rodině či mezi svými blízkými přáteli homosexuální osoby,
- studující, kteří jsou svým vzhledem a chováním odlišní od většiny dívek a chlapců a je vůči nim použito označení homosexuál, gay nebo lesba míněné jako nadávka.

Homofobní obtěžování může být namířeno i vůči pedagogům nebo od nich může pocházet.

V České republice se dosud o takto přesně zaměřený výzkum nikdo nepokusil,

---

⁵² <http://lgbt.poradna-prava.cz/pravni-uprava.html>

⁵³ SMETÁČKOVÁ, I., BRAUN, R. Homofobie v žákovských kolektivech. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. ISBN 978-80-7440-016-2, s. 17

ze zahraničních studií ale vyplývá, že studenti hlásící se k homosexuální orientaci jsou čtyřikrát častěji obětí šikany, než je tomu u běžné populace. Mnozí se začnou cítit osaměle nebo izolovaně, zhorší se jim prospěch, začnou chodit za školu či zneužívat alkohol či drogy. Obzvláště zranitelní jsou lidé s odlišnou sexuální orientací v období takzvaného coming outu, tedy v době formování vnitřní a vnější minoritní identity.⁵⁴

Učitelé jsou považováni za představitele inteligence, navíc s pedagogickým vzděláním, a mají bezesporu silný vliv na dospívající mládež. Ovlivňují nejen úroveň vzdělání, ale i postoje mladé generace. Přáním by bylo očekávat od nich vyšší znalosti ohledně homosexuality a tolerantnější přístup vůči této minoritě. Učitelé by se měli pokusit vytvořit přátelskou a přijímající atmosféru k lidem, kteří svůj život prožívají odlišně od majoritní společnosti, a také přinést odborné informace o homosexualitě, neboť vzdělávací prostředí je významným faktorem, který formuje osobnost mladého člověka a jeho pohled na svět. Mnozí učitelé a pedagogičtí pracovníci se však na případech šikany uvnitř škol s tímto podtextem přímo podílí, či o nich ví, ale nezakročí.

Na podzim roku 2007 ve výzkumu Člověka v tísní nazvaném „*Rovnost je cool*“ se polovina z 1650-náctiletých respondentů přiznala, že nemá ráda homosexuály - odpovídalo tak 72% chlapců a 24% dívek. Třetině z nich také vadí, když si gayové nebo lesbičky dají na veřejnosti pusy. V roce 2009 byl spuštěn nevládní vzdělávací projekt „Rozmanitostí proti šikaně“. Měl za úkol seznámit mladé lidi s problematikou homofobie, naučit je toleranci k sexuálním menšinám, a zároveň poskytnout poradenství obětem diskriminačního a nenávistného jednání. Projekt byl realizován Gender Studies a Poradnou pro občanství/občanská a lidská práva ve spolupráci se STUD - občanským sdružením, které působí ve prospěch gayů a lesbických žen. Hlavní náplní byly besedy na středních školách s účastí příslušníka sexuální menšiny. Byl vydán komiks „*Když miluješ, není co řešit. Nebo jo?*“ sloužící jako informační materiál, jehož součástí byl i slovníček. Vznikl krátký stejnojmenný animovaný film a pásmo krátkých hraných filmů natočených mladými zlínskými filmaři. Jako metodická příručka k filmům byl vydán text „*Co vědět o sexuálních menšinách, jak o nich se žáky a žákyněmi mluvit a jak se na ně dívat*“.

---

⁵⁴ NEUMANNOVÁ, R., KYKALOVÁ, M. Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR: příručka pro zaměstnance veřejné správy. Praha: Multikulturální centrum Praha, 2007. ISBN 978-80-239-9597-8, s. 50

Taktéž v roce 2009 vydala Rada vlády pro lidská práva ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy publikaci „Homofobie v žákovských kolektivech s podtitulem Homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách - jak se projevuje a jak se proti ní bránit“. Jedná se o doplňkový výukový materiál pro základní školy a střední školy, který kromě informací o tom, čeho se homofobie týká, jak je definována a jak se bránit, uvádí i vybrané techniky - hry s psychologickým obsahem, praktická řešení a didaktické návody, jak s daným tématem ve třídě či škole pracovat. Obsahuje též návrh pro vedení škol a vyučující, jak budovat školu bez homofobního obtěžování.

Z výše uvedeného je patrné, že existují projekty, které se snaží přispívat k prevenci a řešení homofobie ve školách. Školy by měly dbát na to, aby byly i pro homosexuálně orientovanou mládež bezpečným místem. Prevence v této oblasti by měla být především záležitostí pedagogů a metodiků prevence na školách, a to jak v rovině poskytování informací v rámci sexuální výchovy, tak i v rovině vnímání potencionálních problémů jednotlivce. Výhody má i využití lektorů zvenčí, kteří mohou mladým lidem a i pedagogům zprostředkovat aktuálnější a podrobnější informace než mohou zvládat sledovat lidé nespécifikující se na tuto tematiku.

Na vysokých školách je situace již příznivější. Například na Karlově univerzitě funguje klub pro homosexuály. Spolek Charlie, který má spojit lidi s rozdílnou sexuální orientací, založili studenti sedmi fakult. Organizují nejrůznější sportovní, kulturní a společenské akce nebo soutěže, a to jak pro studenty a zaměstnance Karlovy univerzity, tak i pro ostatní zájemce o tuto problematiku. Další vysokoškolský gay-lesbický spolek Galibi funguje na Českém vysokém učení technickém.⁵⁵

3.2.5 Diskriminace ve zdravotnictví a službách

V roce 1992 byla přijata Světovou zdravotnickou organizací 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, která vyřadila homosexualitu jako takovou ze seznamu zdravotních poruch. Nadále je za zdravotní poruchu považována pouze egodystonní

---

⁵⁵ <http://www.004.cz/na-karlove-univerzite-vznikl-klub-pro-homosexualy-charlie>

sexuální orientace, se kterou není dotyčná osoba smířena. S diskriminací ve zdravotnictví má osobní zkušenost 7%, respektive 21% respondentů výše zmíněných výzkumů.

Problémem je především dárcovství krve. Osoba, která zamýšlí darovat krev, musí vyplnit dotazník, v němž jedna z otázek zjišťuje, zda měla stejnopohlavní styk. V případě pozitivní odpovědi většinou bývá z možnosti darovat krev vyloučena, což je zdůvodňováno prevencí šíření viru HIV. Je pravdou, že homosexuální muži patří do skupiny, která je mezi HIV pozitivními početně zastoupena, ale zvýšené riziko přenosu se vyskytuje zejména u osob chovajících se promiskuitně, tedy i u heterosexuálů. Navíc toto omezení je vztahováno i na homosexuální ženy, přestože lesbické ženy jsou nositelkami viru HIV méně často než heterosexuálové a sexuální přenos viru mezi lesbami je zcela raritní.⁵⁶

Celkem 13% (11%) dotazovaných homosexuálních mužů a žen zmiňovalo také diskriminaci při využívání služeb - při návštěvě restaurací, barů, hotelů, sportovních klubů, diskoték, občanských sdružení. Jednalo se konkrétně o odmítnutí obsloužení v restauraci nebo obdobném zařízení, např. odmítnutí ubytovat stejnopohlavní pár na společném hotelovém pokoji.

Z těchto důvodů často tvoří homosexuální lidé uzavřené komunity, v současné době funguje v ČR kolem čtyřiceti specializovaných podniků pro homosexuály - kluby, kavárny a sauny. Tři čtvrtiny jsou v Praze, zbylé podniky se nachází především v Brně a Ostravě. Od loňského roku mají lidé hlásící se k homosexuální menšině možnost vycestovat na zahraniční dovolenou s cestovní kanceláří ESO travel. Ta uvedla na trh první Gay&Lesbian katalog zájezdů „Pink Go“ - jedná se o první nabídku svého druhu ve střední a východní Evropě. Ubytování bývá většinou zprostředkováno v gay friendly hotelech. Gay friendly je mezinárodní označení míst, politických aktivit, lidí nebo institucí, jež usilují o vytvoření prostředí přátelského vůči gayům a lesbám, tedy takového, v němž se nebudou cítit diskriminovaní. Jako gay friendly bývají vnímána i celá města, např. San Francisco, Sydney, Berlín, Mnichov, do určité míry lze za gay friendly považovat i pražskou čtvrť Vinohrady, některé restaurace a hotely v ČR již také používají toto označení.

---

⁵⁶ <http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>

Praktická část

4. Cíl průzkumu

V teoretické části bakalářské práce jsem definovala nejdůležitější pojmy spojené s problematikou homosexuálních jedinců, vymezila jsem problematiku diskriminace a homofobie a pokusila se o přehled nejčastějších forem diskriminace homosexuálních jedinců.

V rámci praktické části bakalářské práce naváží na výše uvedené teoretické poznatky, zaměřím se zejména na otázku tolerance veřejnosti vůči homosexuálům.

Cílem mého průzkumu bylo pokusit se zjistit, zda tolik proklamovaná tolerance české společnosti vůči homosexuálům je skutečností. Zajímalo mne, jaký je vztah heterosexuální většiny k homosexuálům, jak vysoká je míra informovanosti o homosexualitě mezi veřejností, zda majoritní část populace pohoršuje pohled na homosexuální partnery, zda je ochotna přiznat i jim rovná práva a nakolik je tolerantní při konkrétních setkáních s homosexuálně zaměřenými jedinci.

4.1 Formulace hypotéz

Vzhledem k danému cíli jsem si stanovila tyto pracovní hypotézy, jejichž platnost chci ověřit:

Hypotéza 1: Předpokládám, že česká veřejnost je o homosexualitě dobře informována a tolerance vůči gayům a lesbám je vyšší než 70%.

Hypotéza 2: Předpokládám, že veřejnost spíše akceptuje propagaci práv homosexuálů a projevy homosexuality.

Hypotéza 3: Předpokládám, že diskriminace homosexuálů je veřejností spíše podceňována.

Hypotéza 4: Předpokládám, že veřejnost je při vnímání homosexuality z aspektu osobních a blízkých vztahů spíše netolerantní.

4.2 Metody průzkumu

Průzkum byl realizován kvantitativní metodou, ke sběru dat jsem použila dotazník. Jde o velmi rozšířenou techniku, jejíž výhodou je nízká finanční náročnost, relativně přesvědčivá anonymita a možnost získání množství informací od velkého počtu jedinců v krátkém čase. Mezi nevýhody se řadí nízká návratnost, možnost zodpovězení otázek jinou osobou než je dotazovaný, a také vysoké nároky kladené na ochotu dotazovaného.⁵⁷

Prostředkem průzkumu byl strukturovaný dotazník obsahující celkem 17 uzavřených otázek. Na počátku jsem respondenty ujistila o anonymitě dotazníku a použití získaných dat jen pro zpracování průzkumného šetření mé bakalářské práce a požádala je o zodpovězení otázek pouze v případě jejich heterosexuálního zaměření. Dotazník obsahoval 14 konkrétních otázek zaměřených na homosexuální problematiku, 3 závěrečné otázky byly věnované demografickým charakteristikám (věk, pohlaví a vzdělání). Dotazník je přílohou bakalářské práce.

---

⁵⁷ DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. UK v Praze: Karolinum. 2005. ISBN 80-246-0139-7, s. 141

4.3 Charakteristika vzorku respondentů

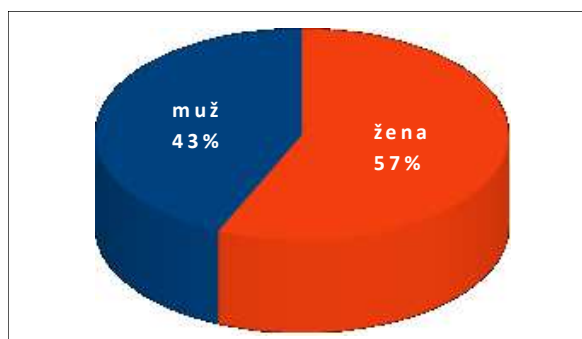
Pro výběr respondentů jsem zvolila techniku *snowball sampling*, techniku sněhové koule.

„Snowball Technique spočívá na výběru jedinců, při kterém nás nějaký původní informátor vede k jiným členům naší cílové skupiny.“⁵⁸

Jsem si vědoma skutečnosti, že při této použité technice nelze hovořit o reprezentativním výběru, ale zvolila jsem ji s ohledem na svoje kvalifikační a také časové možnosti. Dotazníky jsem během měsíce ledna 2011 nabídla k vyplnění nejdříve svým spolupracovníkům a lidem z nejbližšího okolí. Jejich prostřednictvím byly dále dotazníky distribuovány po Jihomoravském kraji dalším osobám. Při přípravě průzkumu jsem si stanovila počet dotazníků na 60. V průběhu samotného šetření jsem byla velmi překvapena ochotou respondentů se ho zúčastnit. Přijímali ho se zájmem odpovídajícím vážnosti tématu a byl pro ně často impulzem k déletrvajícím diskuzím. Všechny dotazníky se mi vrátily vyplněné.

V rámci průzkumu mi zodpovědělo dotazníky 60 osob - 34 žen a 26 mužů.

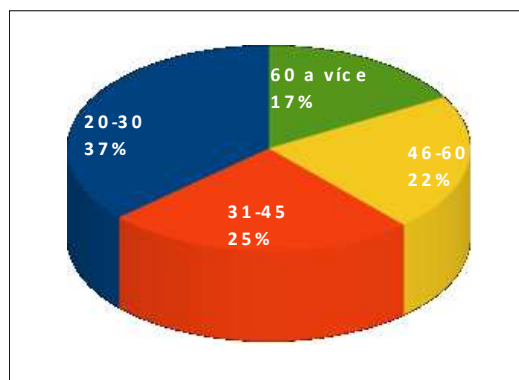
Graf 1   **Pohlaví respondentů**

⁵⁸ DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. UK v Praze: Karolinum. 2005. ISBN 80-246-0139-7, s. 114

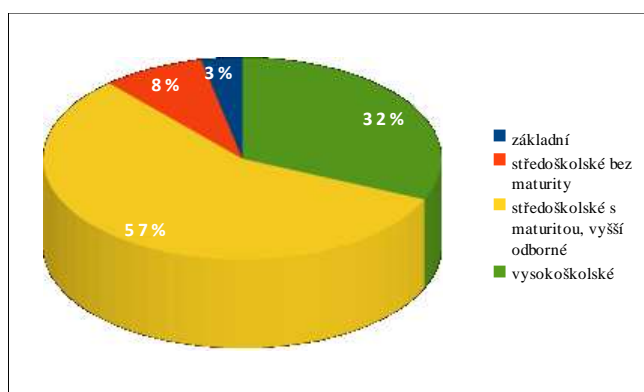
22 respondentů bylo ve věkové kategorii 20 - 30 let, 15 osob v kategorii 31- 45 let, 13 respondentů mělo věk 46 – 60 roků a 10 jich bylo starších 60-ti let.

Graf 2   **Věk respondentů**

Základní vzdělání měli 2 respondenti, 5 středoškolské bez maturity, 34 středoškolské s maturitou nebo vyšší odborné a 19 respondentů dosáhlo vysokoškolského vzdělání.

Graf 3   **Vzdělání respondentů**

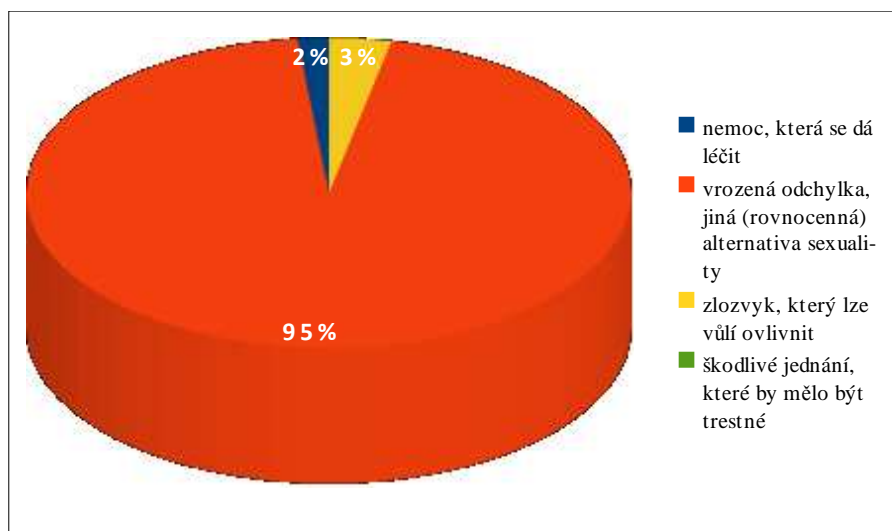

5. Výsledky dotazníkového šetření

K potvrzení či vyvrácení **hypotézy 1: Předpokládám, že česká veřejnost je o homosexualitě dobře informována a tolerance vůči gayům a lesbám je vyšší než 70%** se vztahovaly dotazníkové otázky č. 1, 2, 3 a 10.

Otázka č. 1: Zjišťovala, jak jsou respondenti informováni o samotné příčině vzniku homosexuality. Pouze jediná dotazovaná osoba se domnívá, že jde o nemoc (2%), 2 dotazovaní (3%) považují homosexualitu za zlozvyk ovlivnitelný vůlí a 57 respondentů (95%) chápe homosexualitu jako vrozenou odchylku a rovnocennou alternativu homosexuality. Nikdo by ji netrestal. Z výsledků je patrná velká informovanost veřejnosti a posun v celkovém nahlížení na homosexualitu, kdy již není oproti minulosti považována za nemoc.

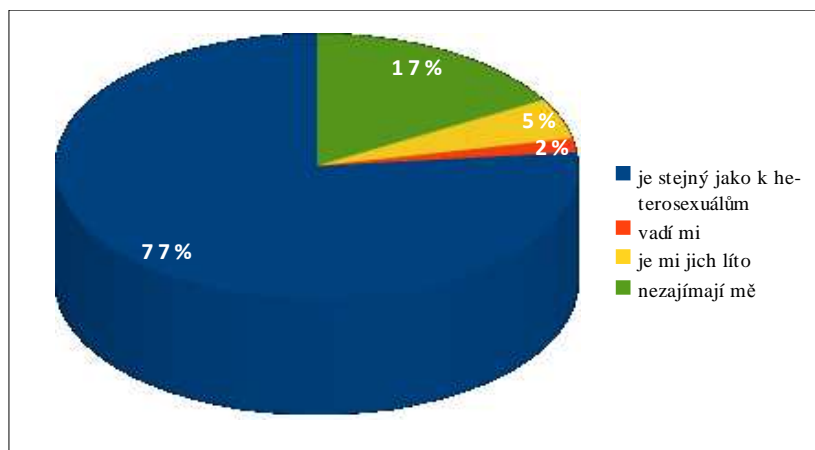
Graf 4 **Homosexualita je dle Vašeho názoru:**

Otázka č. 2: Dotazovala se na vztah respondentů obecně k homosexuálům. 46 osob (77%) uvedlo stejný vztah jako k homosexuálům, vadí jedinému dotazovanému (2%), 3 lidem (5%) je homosexuálů líto a nezajímají 10 dotazovaných (17%). Z uvedeného vyplývá vysoká míra tolerance veřejnosti vůči homosexuálům.

Graf 5

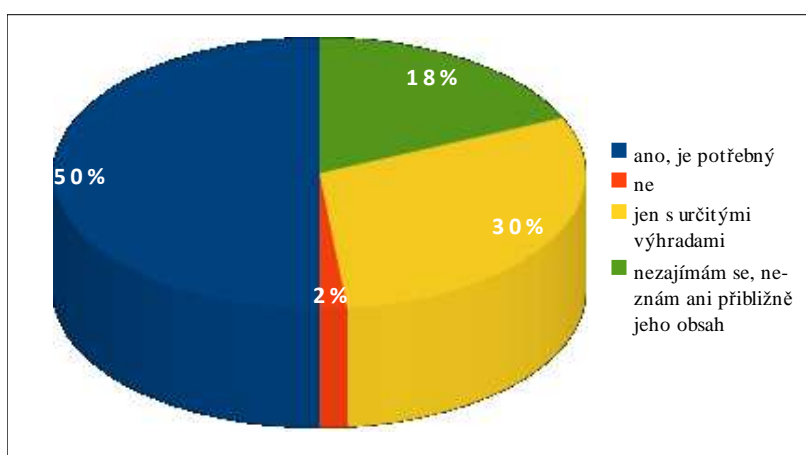
Váš vztah obecně k homosexuálům by se dal vyjádřit:

Otázka č. 3: Vztahovala se k zákonu o registrovaném partnerství. Za potřebný ho považuje 30 respondentů (50%), s výhradami s jeho přijetím souhlasí 18 osob (30%), 11 dotazovaných (18%) nezná jeho obsah a pouze jediná osoba (2%) vyjádřila s jeho přijetím nesouhlas.

Graf 6

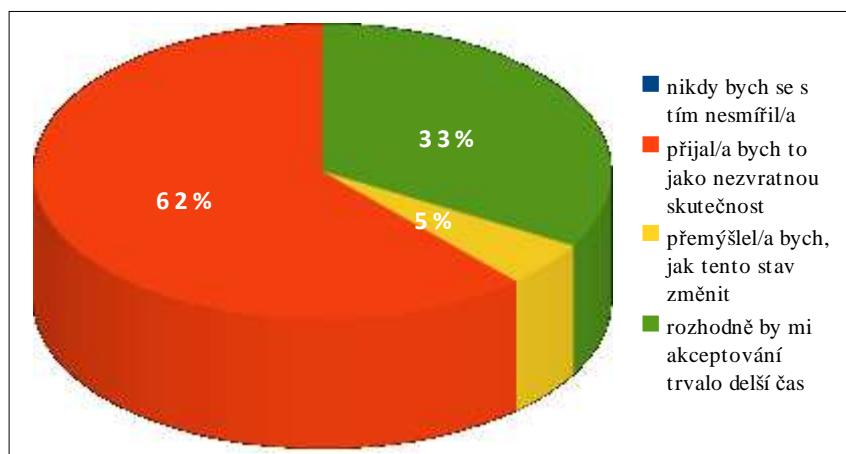
Souhlasil/a jste s přijetím zákona o registrovaném partnerství?

Otázka č. 10: Mapovala postoj respondentů k případné homosexuální orientaci jejich dítěte. 37 respondentů (62%) by tento stav jednoznačně přijalo, 20 odpovídajícím (33%) by přijetí delší čas trvalo a jen 3 osoby (5%) by přemýšlely, jak orientaci dítěte změnit. Zde se plně projevila informovanost respondentů o neměnnosti homosexuálního zaměření.

Graf 7

Kdyby bylo Vaše dítě homosexuálního zaměření:

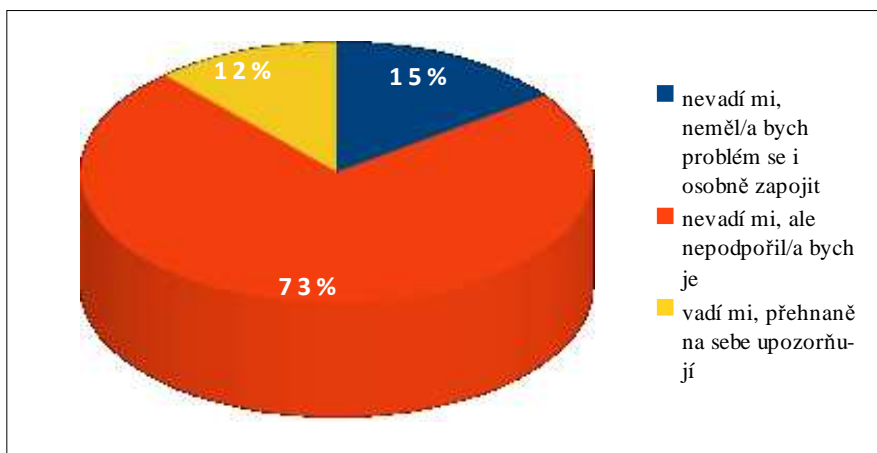

K potvrzení či vyvrácení **hypotézy 2: Předpokládám, že veřejnost spíše akceptuje propagaci práv homosexuálů a projevy homosexuality se vztahovaly dotazníkové otázky č. 5 a 8.**

Otázka č. 5: Zjišťovala postoj respondentů k veřejné propagaci práv homosexuální menšiny. 7 osobám (12%) tato propagace vadí, 9 respondentům (15%) nevadí a tito by neměli ani problém se osobně zapojit, 44 dotazovaných (73%) zvolilo také odpověď nevadí, ovšem nepodpořili by je.

Graf 8

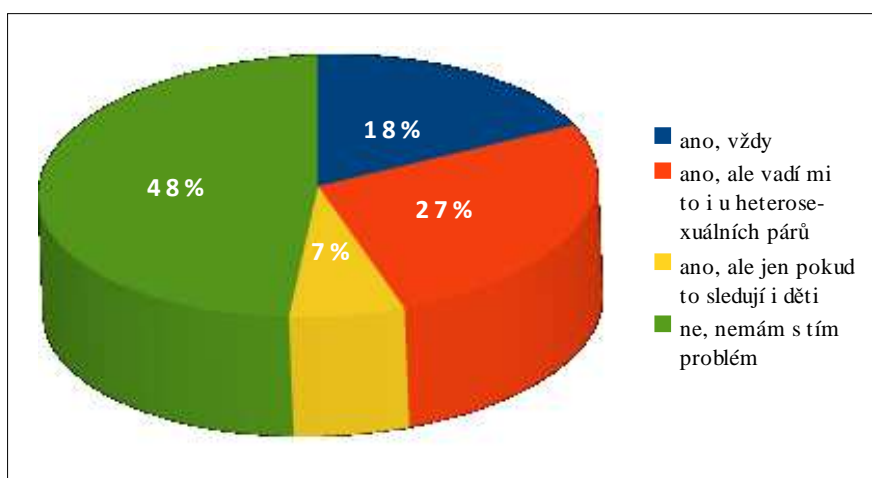
Vadí Vám veřejná propagace práv homosexuálů (demonstrace, televizní debaty, petice)?

Otázka č. 8: Zaměřila se na zjištění tolerance respondentů vůči projevům náklonnosti homosexuálních párů na veřejnosti. 11 respondentů (18%) odpovědělo, že jim pohled na líbání a držení za ruce u homosexuálů vždy vadí, 16 odpovídajícím (27%) tyto projevy na veřejnosti také vadí, ale i u heterosexuálních párů - nesouvisí to tedy s menšinovou orientací. 4 osobám (7%) projevy náklonnosti vadí za přítomnosti dětí a celkem 29 respondentů (48%) je plně tolerantních.

Graf 9

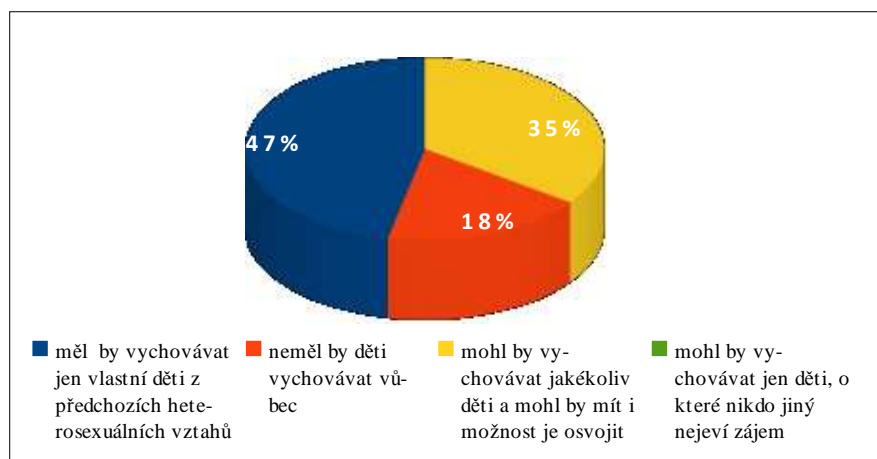
Vadí Vám veřejné projevy náklonnosti (líbání, držení za ruce) homosexuálů na veřejnosti?

K potvrzení či vyvrácení **hypotézy 3: Předpokládám, že diskriminace homosexuálů je veřejností spíše podceňována** se vztahovaly dotazníkové otázky č. 4, 6 a 14.

Otázka č. 4: Byla zaměřena na problematiku výchovy dětí u homosexuálních párů. 28 respondentů (47%) se domnívá, že vychovávat by homosexuálové měli jen vlastní děti. Možnost osvojení a výchovy jakýchkoliv dětí by jim přiznalo 21 respondentů (35%), nikdo z dotazovaných nezvolil možnost souhlasu s výchovou dětí, o které nikdo jiný nejeví zájem. 11 dotazovaných (18%) se přiklonilo k tomu, že by homosexuálové vůbec neměli vychovávat děti.

Graf 10   **Homosexuální pár by podle Vašeho názoru:**

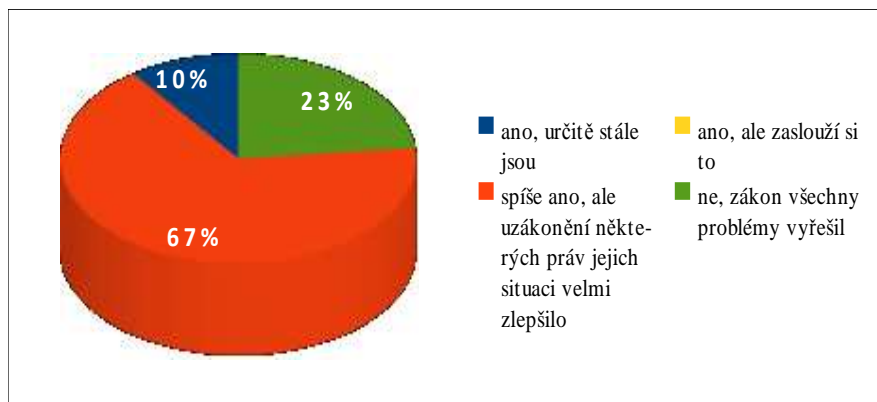

Otázka č. 6: Byla zaměřena na zjištění vnímané diskriminace homosexuálů. Pouze 14 respondentů (23%) se domnívá, že homosexuálové nejsou diskriminováni a zákon o registrovaném partnerství všechny problémy vyřešil. O diskriminaci homosexuálů v ČR je přesvědčeno 6 respondentů (10%) a 40 odpovídajících (67%) se přiklonilo ke spíše kladné odpovědi s tím, že uzákonění některých práv jejich situaci velmi zlepšilo.

Graf 11

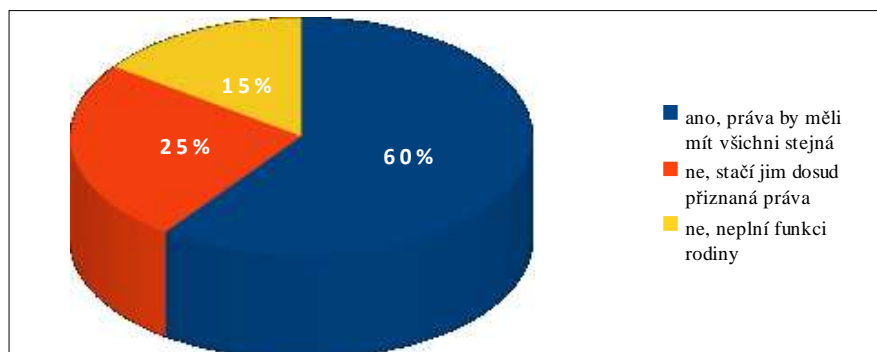
Domníváte se, že i přes přijetí zákona o registrovaném partnerství jsou homosexuálové v České republice nějak diskriminováni?

Otázka č. 14: Dotazovala se na souhlas respondentů s přiznáním stejných práv homosexuálním i heterosexuálním párům. 36 odpovídajících (60%) se domnívá, že práva by měli mít všichni stejná, zbytek respondentů se stejnými právy nesouhlasí, přičemž 15 osob (25%) se přiklonilo k názoru, že homosexuálům stačí dosud přiznaná práva, pro 9 osob (15%) je důvodem neplnění funkce rodiny.

Graf 12

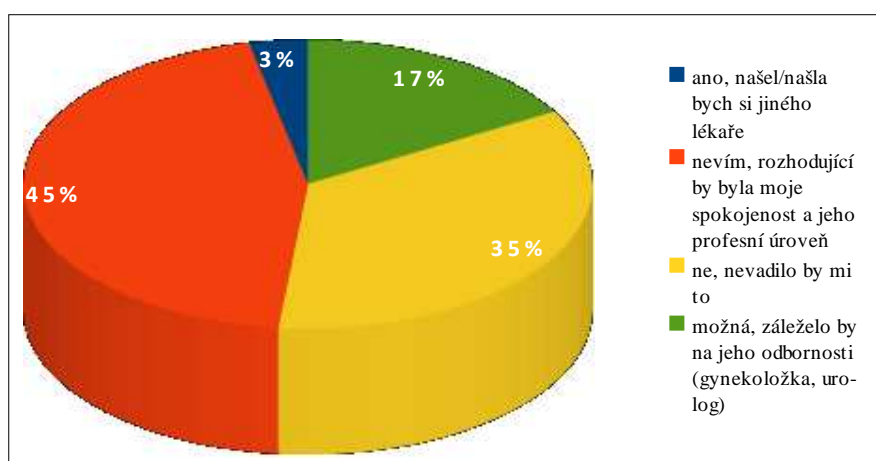
Souhlasíte s tím, aby měly homosexuální páry stejná práva jako heterosexuální (např. nárok na vdovský důchod, umělé oplodnění, společné jmění)?

K potvrzení či vyvrácení **hypotézy 4: Předpokládám, že veřejnost je při vnímání homosexuality z aspektu osobních a blízkých vztahů spíše netolerantní** se vztahovaly dotazníkové otázky č. 4, 11, 12 a 13.

Otázka č. 11: Zjišťovala postoj k homosexuálně orientovanému ošetřujícímu lékaři. Jen pro 2 osoby (3%) by byla homosexualita lékaře důvodem ke změně, u 27 respondentů (45%) by rozhodovala jejich spokojenost a u 10 respondentů (17%) odborné zaměření lékaře. 21 odpovídajícím (35%) by homosexuální zaměření lékaře nevadilo.

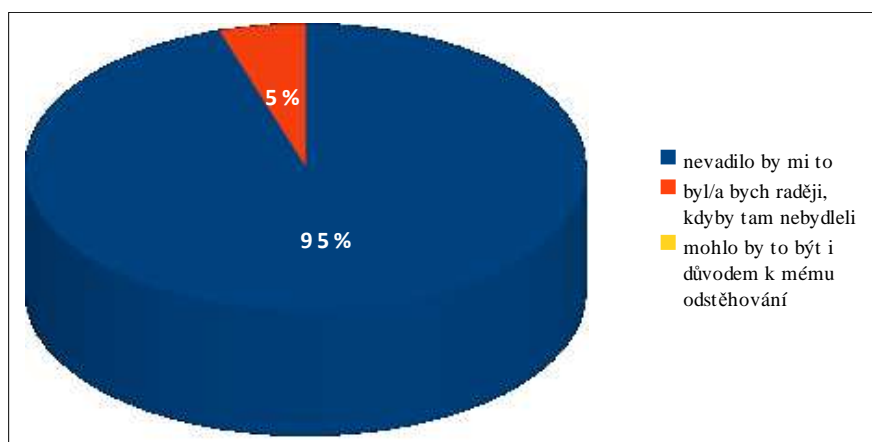
Graf 13 **Bylo by důvodem ke změně ošetřujícího lékaře zjištění, že Váš lékař je homosexuálního zaměření?**

Otázka č. 12: Zaměřila se na toleranci respondentů k homosexuálům jako blízkým sousedům. 57 odpovídajícím (95%) by v bydlíšti homosexuální pár nevadil, 3 osoby (5%) by byly raději, kdyby tam nebydlel. Pro nikoho by to nebyl důvod se odstěhovat.

Graf 14

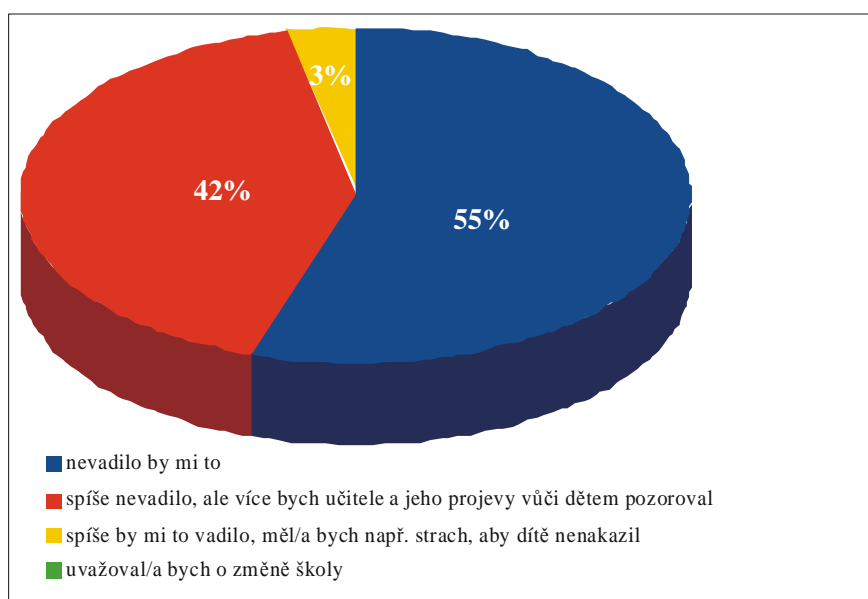
Kdyby Vašimi blízkými sousedy v bydlišti měl být homosexuální pár:

Otázka č. 13: Zjišťovala případné reakce respondentů na homosexuálně zaměřeného učitele jejich dítěte. Pro 33 respondentů (55%) není tato skutečnost důležitá a nevadilo by jim to, 25 odpovídajícím (42%) by to spíše nevadilo, ale byl by to pro ně podnět více učitele pozorovat a jen 2 respondentům (3%) by homosexuální orientace učitele spíše vadila.

Graf 15

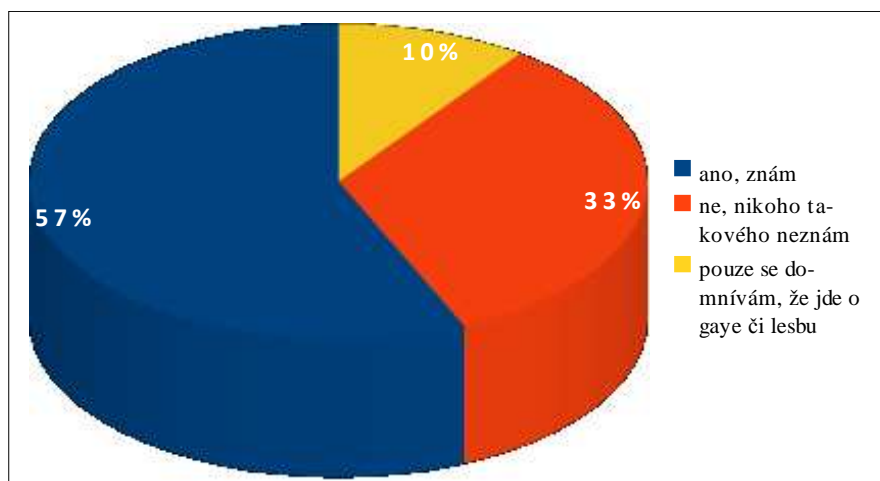
Jak byste reagoval/a na to, že je učitel Vašeho dítěte homosexuál?

Dotazník obsahoval i otázky, které se přímo nevztahovaly k ověřovaným hypotézám a byly do něj zařazeny spíše pro dokreslení celkové situace.

Otázka č. 7: Zjišťovala, zda respondenti znají někoho, kdo se veřejně hlásí k homosexuální orientaci. 34 dotazovaných (57%) skutečně homosexuála zná, 20 (33%) uvádí, že nezná a 6 respondentů (10%) se pouze domnívá, že jde o gaye či lesbu, což zřejmě souvisí se stále malou ochotou homosexuálů, veřejně se ke své orientaci přihlásit.

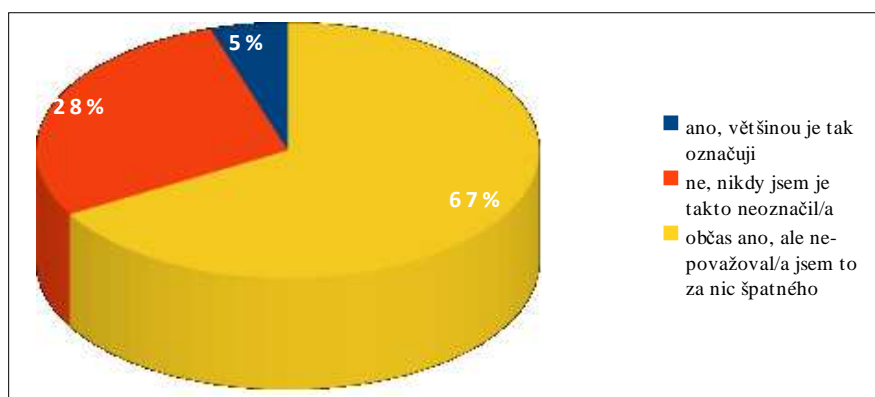
Graf 16 **Znáte osobně v blízkém okolí někoho, kdo se k homosexuální orientaci veřejně hlásí?**

Otázka č. 9: Týkala se užívání hanlivých výrazů k označení homosexuálů. Jen 17 osob (28%) hanlivé výrazy nikdy nepoužilo, 3 respondenti (5%) takto většinou označují homosexuály a 40 respondentů (67%) občas taková pojmenování užívá, nicméně to nepovažuje za nic špatného. Z výsledků lze odvodit, že i když tolerance respondentů je vysoká, neubrání se jistého znevažování homosexuálů.

Graf 17

Užil/a jste někdy hanlivé výrazy (např. teplouš, buzík apod.) k označení homosexuálně zaměřeného člověka?

6. Shrnutí průzkumu a vyhodnocení hypotéz

Na základě vyhodnocení jednotlivých otázek a sumarizování výsledků došlo k ověření jednotlivých hypotéz.

Hypotéza 1: Předpokládám, že česká veřejnost je o homosexualitě dobře informována a tolerance vůči gayům a lesbám je vyšší než 70%.

Tato hypotéza **byla potvrzena.**

95% respondentů si je vědomo toho, že homosexualita není nemoc či zlozvyk, ale jde o vrozený stav. Stejný vztah jako k heterosexuálům uvedlo 77% odpovídajících. S přijetím zákona o registrovaném partnerství souhlasilo 80% respondentů, i když z tohoto počtu jich 30% k němu mělo určité výhrady.

Hypotéza 2: Předpokládám, že veřejnost spíše akceptuje propagaci práv homosexuálů a projevy homosexuality.

Tato hypotéza **byla potvrzena.**

Celým 85% respondentů nevadí demonstrace, televizní debaty a petice, které veřejně propagují práva homosexuálů, z čehož 12% dotazovaných by se bez problémů do podobných akcí i osobně zapojilo. Pokud si homosexuální pár projevuje na veřejnosti náklonnost, vadí to jednoznačně pouze 18% respondentů, 7% potom v případě, že jsou tomu přítomny děti. Plně tyto projevy akceptuje 48% respondentů. 27% vadí pohled na líbání a držení za ruce i u heterosexuálních párů, nelze u nich tedy hovořit o netoleranci ve vztahu k homosexuálům.

Hypotéza 3: Předpokládám, že diskriminace homosexuálů je veřejností spíše podceňována.

Tato hypotéza **se nepotvrdila.**

Fakt, že homosexuálové jsou vystaveni diskriminaci, připouští 77% všech respondentů. V konkrétních oblastech, jako je výchova dětí a nárok na stejná práva heterosexuálních a homosexuálních párů, by však většina dotazovaných souhlasila s rovným přístupem k homosexuálům a heterosexuálům. Z výsledků dotazníkového

šetření tedy vyplývá, že přestože sami respondenti nemají diskriminační postoje, uvědomují si skutečný vztah celé veřejnosti k homosexuální minoritě.

Hypotéza 4: Předpokládám, že veřejnost je při vnímání homosexuality z aspektu osobních a blízkých vztahů spíše netolerantní.

Tato hypotéza **se nepotvrdila.**

U všech zkoumaných otázek z výsledků vyplynula vysoká míra tolerance respondentů. Jen u 3% respondentů by bylo homosexuální zaměření jejich ošetřujícího lékaře jednoznačným důvodem k jeho změně, 35% by jiná orientace lékaře nevadila a pro zbylých 62% dotazovaných by byla důvodem ke změně lékaře spíše jiná kritéria než jeho homosexualita. Pokud by blízkými sousedy v bydlišti měl být homosexuální pár, nevadilo by to 95% respondentů, 55% by také vůbec nevadila homosexuální orientace učitele jejich dítěte.

Cílem uskutečněného průzkumu bylo zjistit, zda česká společnost skutečně oplývá tak vysokým stupněm tolerance, jak bývá uváděno v různých zveřejněných výzkumech. Domnívám se, že se mi tento cíl podařilo dotazníkovým šetřením naplnit. Přestože nelze výsledky mého šetření získané od malého vzorku populace generalizovat a vyvozovat z nich zásadní závěry, byl velmi liberální postoj českých občanů k homosexuálům v souladu s výzkumy renomovaných agentur potvrzen. Prakticky ve všech oblastech, k nimž směřovaly dotazníkové otázky, se veřejnost ukazuje velmi tolerantní a dobře informovaná. Zde se projevil zřejmě i vliv výběru respondentů. Na otázky odpovídala většina žen, převážná část respondentů byla ve věku do 45 let a dosáhla minimálně středoškolského vzdělání s maturitou. V oficiálních výzkumech se jako empatičtější a lépe informované o problematice homosexuality ukazují právě ženy, tolerantnější postoje mívají lidé s vyšším vzděláním. Negativní náhled společnosti na homosexualitu v předlistopadovém období přetrvává do značné míry i dnes, především v názorech starších generací, mladší osoby nahlízejí na tuto minoritu s větším pochopením a mají i přesnější vědomosti.

Přesto je pro mne překvapivá skutečnost, že 2/3 respondentů připouští, že homosexuálové diskriminaci zažívají. Pokud se sami dotazovaní cítí velmi vstřícní a liberální k této menšině, kdo ji tedy potom diskriminuje? Nebo jde jen o subjektivní

pocit homosexuálů, že se jim nedostává rovných práv? Na základě poznatků získaných při zpracování teoretické i praktické části se domnívám, že problém lze rozdělit do dvou rovin. Prvním úskalím je platný právní řád České republiky, který se sice snaží obecně diskriminaci potlačovat, ale dosud plně nezaručuje stejný přístup k homosexuální menšině. Tento stav je výsledkem zákonodárského procesu, v němž se odráží postoj zástupců některých politických stran zatížených dogmaty stranické ideologie. Tento postoj však nereflektuje názory „voličů“ dle většiny provedených průzkumů. Z toho vyplývá, že pro většinu voličů není problém právního postavení homosexuálů v programech politických stran prioritou.

Na druhé straně jde zřejmě o nesoulad mezi tím, jaké názory prezentují lidé v různých výzkumech navenek a tím, jak skutečně jednají. Nepodezírám je přímo z neupřímně vyjádřených postojů, neboť většinou jsou podobně zaměřená šetření anonymní. Spíše jde o nevědomé jednání, které jako diskriminující vnímají samotní homosexuálové - stejnou situaci mohou dva lidé vyhodnotit rozdílně.

Závěr

Vnímání homosexuality, stejnopohlavních párů a jejich možného rodičovství je v české společnosti otázkou stále aktuální a stále otevřenou. Je na každém jedinci zvlášť, aby si utřídit dostupné informace a fakta, zamyslel se a poté zaujal vlastní stanovisko k celé široké problematice. Každý člověk je nezaměnitelná individualita, tento fakt platí i pro homosexuály. A tak přestože hovoříme o homosexuální menšině, tvoří ji samostatní jednotlivci. Fakt, že se musí často osamoceně vyrovnat s přijetím vlastního homosexuálního zaměření, jim jejich život ztěžuje a v dalším fungování ve společnosti se před nimi vynořují mnohé různorodé problémy. Nepřehlédnutelným rizikem se v současné době jeví i diskriminace. Tato skutečnost je natolik zřejmá, že se započalo s jeho řešením i v legislativní oblasti.

Cílem mé práce bylo právě určité spojení diskriminace s homosexuální problematikou. Chtěla jsem se zaměřit na nejčastější oblasti života, v nichž se uplatňuje nerovný přístup k lidem pramenící z jejich odlišné sexuální orientace. Jsem si vědoma skutečnosti, že jde o velmi širokou problematiku. Soustředila jsem se tedy na definování základních důležitých pojmů a zmapování nejčastěji zmiňovaných oblastí diskriminace. V ohlédnutí do minulosti jsem pojednala o postojích k homosexualitě z různých hledisek. V praktické části práce jsem si předsevzala provést jakousi sondu mezi heterosexuály. Nebylo mým cílem vyrovnat se výzkumům renomovaných agentur, přesto se domnívám, že i výsledky mého průzkumu o mnohém vypovídají a mohou posloužit jako podklad dalšího šetření. Věřím, že moje práce může přispět ke zvýšení informovanosti široké veřejnosti i jednotlivců, které problematika homosexuality zajímá. Mohla by rovněž napomoci k ujasnění vlastních postojů a názorů v tak často diskutovaném a poměrně citlivém tématu, jakým je diskriminace homosexuálů.

Nelze zpochybnit, že vývoj postojů k homosexuální menšině má trend směřující ke stále větší toleranci a liberalizaci. Veřejnost udělala velký pokrok, a to i přes existenci konzervativních jedinců opírajících se o předsudky. Nikdo si jistě nedělá iluze, že sebelepší osvěta naráz vyřeší rovnoprávné začlenění homosexuálních lidí do společnosti a ihned dojde k překonání všech problémů. Rozhodně zde ale najde své uplatnění právě sociální pedagogika, mezi jejíž úkoly mimo jiné patří poskytovat

pomoc při hledání identity a vnitřního zakotvení v této rychle se měnící době. V rámci sociálně výchovného působení by mělo být úkolem působit na děti, a to již na základních školách a především v rodinném prostředí. Také pomoc z hlediska sociální pedagogiky, která má charakter poradenský či poskytování opory, je potřebná.

S homosexualitou se všichni setkáváme a nejspíš se její nositelé nacházejí i mezi našimi známými či přáteli. Velmi často si toho však nejsme vědomi, protože naše společnost ani my sami dosud nejsme tolerantní natolik, abychom tuto odlišnost přijímali bezprostředně bez vedlejších, chybnými představami deformovaných myšlenek. Porozumět znamená se podívat na problém z pohledu těch, kteří jsou uvnitř něj. Diskriminace nadále zůstává nepřehlédnutelným rizikem, kterému příslušníci lesbické a gay komunity čelí a zřejmě ještě nějaký čas budou muset čelit. A to i se všemi důsledky, které takové jednání má pro jejich individuální i společenský život. Úkolem celé společnosti a každého člena samostatně by mělo být jim v této situaci pomoci, nikoliv se držet zažitých stereotypů a předsudků. Mým přáním je, aby nebyla potřeba „akceptace“ nebo „tolerance“, aby se rodiče naučili dítěti odmalička říkat: „No a až budeš velký a najdeš si kluka nebo holku, tak...“ Vždyť přece nikdy nevíme, kdy se i do naší rodiny narodí homosexuál.

Resumé

Bakalářská práce „Formy diskriminace lesbických žen a gay mužů ve společnosti“ pojednává o problematice homosexuality a nejčastějších formách diskriminace této menšiny. Práce je rozdělena na dva bloky, na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část se skládá ze tří kapitol.

První kapitola se zabývá obecně homosexualitou, jejím dělením, příčinami jejího vzniku, dřívějšími pokusy o léčbu. Snaží se vymezit počet homosexuálů v populaci a pojem coming out.

Druhá kapitola je zaměřena na vnímání homosexuality v různých historických obdobích a z hlediska náboženství.

Třetí kapitola je věnována problematice diskriminace osob s homosexuální orientací, vysvětluje základní pojmy diskriminace a homofobie. Podrobněji pojednává o nejčastějších oblastech nerovného přístupu vůči homosexuální menšině, jako je například partnerství a rodičovství, diskriminace v zaměstnání, ve zdravotnictví a službách.

Praktická část je věnována kvantitativnímu průzkumu. Za použití dotazníku byl zjišťován vztah heterosexuální veřejnosti vůči homosexuálům, míra tolerance a informovanosti heterosexuálů ve vztahu k homosexuální menšině. Důraz byl dán na otázky týkající se homosexuality z aspektu osobních vztahů. Práce obsahuje vyhodnocení dotazníkových otázek, jejich znázornění za pomoci grafů a ověření předem stanovených hypotéz.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku diskriminace lesbických žen a gay mužů ve společnosti. V teoretické části jsou definovány základní pojmy týkající se homosexuality, teorií jejího vzniku a léčby, je zmapován pohled na homosexualitu z hlediska historie a náboženství. Dále se práce zabývá diskriminací a homofobií a jejich nejčastějšími oblastmi s ohledem na homosexuální osoby. Součástí práce je i praktická část, která zjišťovala postoj většinové heterosexuální společnosti k homosexuálům.

Klíčová slova

Homosexualita, coming out, diskriminace, homofobie, registrované partnerství, rodičovství.

Annotation

The Bachelor's thesis is focused on the issue of discrimination against lesbians and gay men in society. The theoretical section defines the basic concepts relating to homosexuality, the theory of its origin and treatment and is a mapped view of homosexuality in terms of history and religion. The thesis deals with discrimination and homophobia and their most common areas with regard to gay people. The work includes practical part, which examined the position of the majority heterosexual society toward homosexuals.

Keywords

Homosexuality, Coming out, Discrimination, Homophobia, Registered Partnership, Parenthood

Seznam použitých zdrojů

Právní normy:

1. Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací, ve znění pozdějších předpisů (antidiskriminační zákon)

Literatura:

1. **BEŇOVÁ, K. , ET. AL.** *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR.* Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8
2. **BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J.** *Třetí pohlaví?.* Praha: Scientia medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4
3. **DISMAN, M.** *Jak se vyrábí sociologická znalost.* UK v Praze: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0139-7
4. **FANEL, J.** *Gay historie.* Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4
5. **FIALOVÁ, E., SPOUSTOVÁ, I., HAVELKOVÁ, B.** *Diskriminace a právo.* Praha: Gender Studies, 2007. ISBN 978-80-86520-20-9
6. **HELMINIAK, D. A.** *Co vlastně Bible říká o homosexualitě?.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2007. ISBN 978-80-77325-122-2
7. **JANOŠOVÁ, P.** *Homosexualita v názorech současné společnosti.* Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5

8. **KRAUS, B.** *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3
9. **NEUMANNOVÁ, R., KYKALOVÁ, M.** *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR: příručka pro zaměstnance veřejné správy*. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2007. ISBN 978-80-239-9597-8
10. **PROCHÁZKA, I.** *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD Brno, Praha: Gay iniciativa v ČR, 2002. ISBN 978-80-87041-33-8
11. **PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J.** *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003
12. **SMETÁČKOVÁ, I., BRAUN, R.** *Homofobie v žákovských kolektivech*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. ISBN 978-80-7440-016-2
13. **SPOUSTOVÁ, I., KRÁLÍKOVÁ - LUŽAIĆ, A., FIALOVÁ, E.** *Nenechte se diskriminovat a nedovolte to jiným*. Praha: Gender Studies, 2008. ISBN 978-80-86520-09-4
14. **ŠTĚPÁNKOVÁ, M., ČIŽINSKÝ, P.** *Registrované partnerství pro začínající*. Brno: Gay a lesbická liga, STUD Brno, 2006. ISBN 80-239-7821-7
15. **TALANDOVÁ, J.** *Sociální postavení lesbických žen a alternativní rodinné modely v kontextu heterosexuální společnosti*. Praha: L-klub Lambda, 1997

Internetové zdroje:

1. http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf
2. <http://www.004.cz/coming-out-uvod>
3. <http://www.004.cz/na-karlove-univerzite-vznikl-klub-pro-homosexuality-charlie>

4. <http://www.ochrance.cz>
5. <http://www.ochrance.cz/diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>
6. <http://www.slovník-cizich-slov.net/homofobie/>
7. <http://lgbt.poradna-prava.cz/homofobie.html>
8. http://lgbt.poradna-prava.cz/folder05/pechova_lgbt_mladez_diskriminace.pdf
9. http://cs.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1kony_t%C3%BDkaj%C3%ADc%C3%AD_se_homosexuality
10. <http://zpravodaj.feminismus.cz/cisla.shtml?x=2188835>
11. <http://zamestnanost.poradna-prava.cz/diskriminace-v-pristupu-k-zamestnani.html>
12. <http://lgbt.poradna-prava.cz/pravni-uprava.html>
13. http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101046s_ov100712.pdf
14. <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10211487240-experiment/208572233190007-4/2813-o-homosexualite>
15. <http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>

Přílohy

Příloha č. 1 - Dotazník

Příloha č.1 - Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

studuji poslední ročník bakalářského studia oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, Fakultě humanitních studií, Institutu mezioborových studií v Brně. Svou bakalářskou práci píši na téma „Formy diskriminace lesbických žen a gay mužů ve společnosti“.

Chtěla bych Vás laskavě požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který je součástí průzkumného šetření k otázkám postoje veřejnosti vůči homosexuálům. Dotazník je anonymní a jeho výsledky budou využity pouze pro potřeby mé bakalářské práce. Jelikož mne zajímá vyjádření heterosexuálů na problematiku homosexuality, odpovězte prosím na následující otázky pouze v případě Vašeho heterosexuálního zaměření.

Velmi si vážím času, který věnujete vyplnění mého dotazníku a děkuji Vám za ochotu.

Prosím o zatržení jedné Vámi zvolené odpovědi.

1. Homosexualita je dle Vašeho názoru:

- nemoc, která se dá léčit
- vrozená odchylka, jiná (rovnocenná) alternativa sexuality
- zlovyk, který lze vůlí ovlivnit
- škodlivé jednání, které by mělo být trestné

2. Váš vztah obecně k homosexuálům by se dal vyjádřit:

- je stejný jako k heterosexuálům
- vadí mi
- je mi jich líto
- nezajímají mě

3. Souhlasil/a jste s přijetím zákona o registrovaném partnerství?

- ano, je potřebný
- ne
- jen s určitými výhradami
- nezajímám se, neznám ani přibližně jeho obsah

4. Homosexuální pár by podle Vašeho názoru:

- měl vychovávat jen vlastní děti z předchozích heterosexuálních vztahů
- neměl by děti vychovávat vůbec
- mohl by vychovávat jakékoliv děti a mohl by mít i možnost je osvojit
- mohl by vychovávat jen děti, o které nikdo jiný nejeví zájem

5. Vadí Vám veřejná propagace práv homosexuálů (demonstrace, televizní debaty, petice)?

- nevadí mi, neměl/a bych problém se i osobně zapojit
- nevadí mi, ale nepodpořil/a bych je
- vadí mi, přehnaně na sebe upozorňují

6. Domníváte se, že i přes přijetí zákona o registrovaném partnerství jsou homosexuálové v České republice nějak diskriminováni ?

- ano, určitě stále jsou
- spíše ano, ale uzákonění některých práv jejich situaci velmi zlepšilo
- ano, ale zaslouží si to
- ne, zákon všechny problémy vyřešil

7. Znáte osobně v blízkém okolí někoho, kdo se k homosexuální orientaci veřejně hlásí?

- ano, znám
- ne, nikoho takového neznám
- pouze se domnívám, že jde o gaye či lesbu

8. Vadí Vám veřejné projevy náklonnosti (líbání, držení za ruce) homosexuálů na veřejnosti?

- ano, vždy
- ano, ale vadí mi to i u heterosexuálních párů
- ano, ale jen pokud to sledují i děti
- ne, nemám s tím problém

9. Užil/a jste někdy hanlivé výrazy (např. teplouš, buzík apod.) k označení homosexuálně zaměřeného člověka?

- ano, většinou je tak označuji
- ne, nikdy jsem je takto neoznačil/a
- občas ano, ale nepovažoval/a jsem to za nic špatného

10. Kdyby bylo Vaše dítě homosexuálního zaměření:

- nikdy bych se s tím nesmířil/a
- přijal/a bych to jako nezvratnou skutečnost
- přemýšlel/a bych, jak tento stav změnit
- rozhodně by mi akceptování trvalo delší čas

11. Bylo by důvodem ke změně ošetřujícího lékaře zjištění, že Váš lékař je homosexuálního zaměření?

- ano, našel/našla bych si jiného lékaře
- nevím, rozhodující by byla moje spokojenost a jeho profesní úroveň
- ne, nevadilo by mi to
- možná, záleželo by na jeho odbornosti (gynekoložka, urolog)

12. Kdyby Vašimi blízkými sousedy v bydlišti měl být homosexuální pár:

- nevadilo by mi to
- byl/a bych raději, kdyby tam nebydleli
- mohlo by to být i důvodem k mému odstěhování

13. Jak byste reagoval/a na to, že je učitel Vašeho dítěte homosexuál?

- nevadilo by mi to
- spíše nevadilo, ale více bych učitele a jeho projevy vůči dětem pozoroval
- spíše by mi to vadilo, měl/a bych např. strach, aby dítě nenakazil
- uvažoval/a bych o změně školy

14. Souhlasíte s tím, aby měly homosexuální páry stejná práva jako heterosexuální (např. nárok na vdovský důchod, umělé oplodnění, společné jmění)?

- ano, práva by měli mít všichni stejná
- ne, stačí jim dosud přiznaná práva
- ne, neplní funkci rodiny

15. Jste:

- muž
- žena

16. Váš věk je v rozmezí:

- 20 - 30
- 31 - 45
- 46 - 60
- 60 a více

17. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou, vyšší odborné
- vysokoškolské